

- VII. Végső Mihály thtts., \oplus , $\overline{\text{U}}$, Sz², $\overline{\text{O.H.E.}}$.
- II. Vida Benedek thtts., \circ 2. o., \oplus , $\overline{\text{U}}$, Sz¹, \oplus , $\overline{\text{O.H.E.}}$.
- II. Vida Imre thtts., \circ 1. o., \ominus 2. o., \circ b., \oplus , $\overline{\text{U}}$, Sz², $\overline{\text{O.H.E.}}$.
- II. Vida Lajos alhdgy., \circ e., k. e. é. k. $\overline{\text{U}}$, Sz¹, \oplus , $\overline{\text{O.H.E.}}$.
- III. Vigh György alhdgy., \circ 2. o., \oplus , $\overline{\text{U}}$, Sz¹, \oplus , $\overline{\text{O.H.E.}}$.
- I. Villányi Sándor alhdgy., M. é. k. V. oszt., k. e. é. k. $\overline{\text{U}}$, k. v. é. k. $\overline{\text{U}}$, Sz¹, \oplus , $\overline{\text{O.H.E.}}$.
- V. Vincze Aladár őrm., \circ e., Sz³.
- V. Vincze Dezső őrm., $\hat{\circ}$ B, Sz³.
- III. Vincze György törm., \circ 2. o., \oplus , $\overline{\text{U}}$, Sz², $\overline{\text{O.H.E.}}$.
- IV. Vincze János II. thtts., k. e. é. k. $\overline{\text{U}}$, k. v. e. k. $\overline{\text{U}}$, Sz², $\overline{\text{O.H.E.}}$.
- VI. Vincze József törm., M. é. k. V. oszt., k. e. é. k. $\overline{\text{U}}$, Sz¹, $\overline{\text{O.H.E.}}$.
- III. Vizvári István thtts., k. e. é. k. $\overline{\text{U}}$, Sz¹, \oplus , $\overline{\text{O.H.E.}}$.
- III. Vörös Ferenc thtts., \circ b., $\overline{\text{U}}$, Sz¹, \oplus , $\overline{\text{O.H.E.}}$.
- III. Vörös Gyula törm., k. e. é. k. $\overline{\text{U}}$, k. v. é. k. $\overline{\text{U}}$, Sz¹, $\overline{\text{O.H.E.}}$.
- III. Vörös János II. thtts., \oplus , Sz¹, $\overline{\text{O.H.E.}}$.
- I. Vörösmarty József thtts., \oplus , $\overline{\text{U}}$, Sz², $\overline{\text{O.H.E.}}$.
- VII. Zay Károly törm., \circ b., \oplus , Sz¹, Sz², $\overline{\text{O.H.E.}}$.
- Szb. Dr. Zádor Antal thtts., \circ br., $\overline{\text{U}}$, Sz², $\overline{\text{O.H.E.}}$.
- II. Zámbo Herman törm., \circ 2. o., \circ b., \oplus , Sz¹, Sz², $\overline{\text{O.H.E.}}$.
- IV. Zombori János thtts., \circ br., \circ b., \oplus , Sz¹, $\overline{\text{O.H.E.}}$, Porosz harcos érd. érem, $\overline{\text{O.H.E.}}$.
- I. Zsámbok János törm., \circ 2. o., \oplus , $\overline{\text{U}}$, Sz³, $\overline{\text{O.H.E.}}$.
- III. Zsigmond István szv. thtts., \oplus , $\overline{\text{U}}$, Sz², $\overline{\text{O.H.E.}}$.

PRÓBACSENDŐRTŐL AZ ALHADNAGYIG.

Írta: vitéz BALÁZS-PIRI GYULA őrnagy.

Aki a csendőrségi szolgálatot választja élethivatásának, bizonyára azt tűzi ki céljául, hogy a legmagasabb rendfokozatig, az alhadnagyságig eljusson. Ezt azonban csak az érheti el, aki a csendőrlegénység részére rendszeresített összes rendfokozati lépcsőkön végig tud haladni. Ismeretelni óhajtjuk azokat az intézkedéseket és lehetőségeket, amelyek az egyes rendfokozatokba való előléptetést szabályozzák.

Az alábbiakban — szorosán véve — nem csak az 1935. évi 5. számú Csendőrségi Közlönyben közzétett 18.250/eln. VI—c. 1935. számú belügyminiszteri körrendelettel kiadott „A m. kir. csendőrlegénység előléptetésére vonatkozó rendelkezések”-et, hanem ennek keretében a m. kir. csendőrség fennállása óta a csendőrlegénységre vonatkozólag érvényben volt különböző előléptetési és az ezzel összefüggő kiegészítési rendszereket, valamint az ezekkel kapcsolatban álló fontosabb és elvi jelentőségű rendelkezéseket is érinteni fogjuk, hogy ezzel szemléltetőleg végigkísérhessük a csendőrök életét és sorsát a születéjük napjától a különböző okok miatt történő kiválásukig.

I.

Rövid összefoglalás az 1935. év előtt érvényben volt csendőrlegénységi előléptetési rendszerekről.

Legelőször röviden vázolni fogjuk az 1935. évi új és az ezt megelőző előléptetési rendszerek közötti különbségeket és az előléptetési rendszerek felépítésénél követett főbb elveket és elgondolásokat.

Az 1881. évi III. t.-c. 1. §-a szerint a m. kir. csendőrség „katonailag szervezett őrtestület.” Ebből a tételből folyik, hogy a csendőrségnél a rendfokozatok felépítése és lehetőleg elnevezésük is, továbbá az előléptetés feltételei a csendőrség különleges helyzetének és feladatának mérlegelésével hasonló elvek és elgondolások alapján épülnek fel, mint a honvédségnél.*)

A csendőrlegénységi rendfokozatok elnevezése — eltekintve a próbacsendőr- és csendőr-elnevezésektől — csak 1920 óta azonos a honvédségiekkel, azt megelőzően több változás is történt. Ezekről a változásokról a most érvényben álló rendfokozatokat tárgyaló fejezeteknél fogunk röviden említést tenni.

*

A m. kir. csendőr- és honvédséglegénység előléptetési rendszereinek hasonlóságát kötelezően írja elő az 1881. évi III. t.-c. 9. §-ában foglalt ama rendelkezés, hogy a m. kir. honvédtisztiek

*) Az 1918. évi összeomlás előtti évekről szólva nem fogjuk külön megemlíteni a volt cs. és kir. hadsereget és a honvédséget, hanem csak a honvédségről fogunk szólni, de a hivatkozásokat az egész fegyveres erőre kell érteni.

előléptetésére és rangmeghatározására fennálló szabályok a m. kir. csendőrlegénységre nézve is általában mérvadók.

Ezért a m. kir. honvédségnél ezen a téren beállott minden változást nyomom követ annak az elbírálása, hogy azt nem kell-e teljes mértékben, vagy esetleg — a csendőrség különleges helyzetére való tekintettel — több-kevesebb módosítással a m. kir. csendőrségre is kiterjeszteni.

A csendőrlegénység előléptetési rendszerének kidolgozásánál mindenkor figyelembe kellett venni, hogy az előléptetés üteme — a lehetőséghez képest — kedvezőbb legyen a honvédségnél, méltánnyal, hogy a csendőrséghez beléptettek több-kevesebb ideig teljesítettek katonai szolgálatot és hogy, a csendőr altisztikar békében is felelősségteljes, önálló, évek hosszú során — évtizedeken — át nagy fáradalmakkal és állandó életveszéllyel járó különleges szolgálatot teljesít. Ezért a csendőrséghez előzetes katonai szolgálat teljesítése után felvettek katonai szolgálati idejének az egyes csendőrségi rendfokozatok közötti várakozási időbe részbeni betudása indokolt.

Ennek az elvnek az érvényesítését megállapíthatjuk az 1935. évi új előléptetési rendelkezéseknél is, mert az őrmesteri rendfokozat eléréséhez a legalább egy évi — előzetes — katonai szolgálattal rendelkezőknek 7, a honvédségnél szolgálatot nem teljesítetteknek pedig 8 évi összcsendőrségi szolgálat a követelmény.

*

Minden közszolgálatban rendszeresített szolgálati állások rang- és fizetési osztályokba vannak osztva. Az ezek elnyerhetése pedig minde-

nütt különböző feltételekhez van kötve. Ez nem más, mint annak az elvnek az alkalmazása, hogy minden rendfokozat olyan cél, amelyet nem csak a szolgálati idő szaporításával, hanem küzdelemmel, munkával, fokozatosan nehezedő akadályok, (előléptetési feltételek) legyürésével lehet elérni.

Az előléptetés feltételei általában három irányúak:

idő: várakozási idő;

szellemi: elméleti képesítés és tanfolyamok;

erkölcsi: a várakozási idő alatt végzett munka és a tanúsított viselkedés értékelése alapján a minősítés.

A három előléptetési feltétel közül időnként a súlypont váltakozva helyeződik egyikről a másikra, amint azt a viszonyok megkövetelik.

A trianoni békeszerződés életbeléptetése után a honvédségnél a hosszú szolgálati kötelezettséggel járó zsoldos kiegészítési rendszerre kellett áttérni.

Ezzel a kiegészítési rendszerváltozással pár év alatt megszűnt a lehetősége annak, hogy a csendőrlégénység az 1881. évi III. t.-c.-ken alapuló kiegészítési rendszernek megfelelően a honvédségi általános védkötelezettségének eleget tett volt tényleges honvédekből egészítették ki. Amint fogyott a világháborúban és a trianoni békeszerződés érvénybelépését közvetlen megelőző évek alatt katonai szolgálatot teljesített évfolyamokból való csendőrjelentkezők száma, époly arányban nőtt annak a szükségessége, hogy a csendőrség is toborozzon katonailag kiképzetlen ujoncokat és azokat katonailag is maga képezze ki.

Ennek a csendőrségi kiegészítési rendszer-

változásnak megfelelően a kiképzés rendszerét is meg kellett változtatni, mert a próbacsendőrök katonai és csendőri értékhatárolásának a veszélyét a kiképzésnek a megváltozott kiegészítési rendszerhez való idomításával kellett ellensúlyozni.

Ez a kérdés az 1925. évi január hó 10-én kelt 120.231/eln. VI—c. 1924. sz. B. M. rendelettel nyert megoldást, amely a próbaszolgálat időtartamát, a próbacsendőrök kiképzési irányát és a kiképzési idő beosztását új alapokra fektette.

A világháborút követő években a föld jövedelme olyan magasra szökött, hogy a számunkra legalkalmasabb földművelő rétegből aránylag kevesen kerestek más hivatásokban s így nálunk is elhelyezkedést. Fokozni kellett tehát a hozzánk vonzó tényezők erejét s ez az előléptetési rendszerben nyilvánult meg leginkább.

Az előléptetésnek előbb említett három feltétele közül legelőször az egyes rendfokozatok közötti várakozási időt rövidítették meg. Ezzel az előléptetés üteme lett gyorsabb. Különböző szolgálati és költségvetési okokból engedni kellett az elméleti követelményekből is, mert nem volt felállítható a járőrvezetői tanfolyam, amelyik a volt nagyváradi „M. kir. csendőr továbbképző és altiszti iskolá”-ban 1909—1912-ig működött.

Szaporodott a rendszeresített rendfokozatok száma is. Erre a rangjelzési túltengésre jellemző, hogy míg pl. 1882-ben az altiszti vizsgát még nem tett légénység részére csak a próbacsendőri és csendőri rendfokozati megjelölés volt rendszeresítve, addig 1920-ban — ugyan csak az altiszti vizsgát nem tették részére — már ötféle rendfokozat volt éspedig: próba-

csendőr, csendőr, őrmester, törzsőrmester és fő-törzsőrmester.

Gyorsan, könnyen és sokszor lehetett előlépni, aránylag igen jó és gyakran emelkedő illetményel. Az előléptetés úgyszólván teljesen gépiessé vált. Gyakran 4—5 évi csendőrségi szolgálati idő után, már a csendőri rendfokozatban be lehetett jutni az altiszti iskolába és azt 6 hónap alatt elvégezve, át lehetett ugrani egyszerre az őrmesteri, törzsőrmesteri és a főtörzsőrmesteri rendfokozatokat. A tiszthelyettesi rendfokozatot tehát aránylag igen fiatalon elérve, fontos vezető altiszti állásba lehetett jutni.

Ennek a kényszerszülte gyors előléptetésnek lett a következménye, hogy az örsök legtöbbször, 2—3 tiszthelyettesen kívül alig volt más rendfokozatú csendőr, mint törzsőrmester és főtörzsőrmester. Csendőr és őrmester csak hírdónak akadt itt-ott, az altiszti vizsga nélkül elérhető magasabb altiszti rendfokozatokban torlódás állott be. Ezt a torlódást még fokozták az elszakított területekről származó és eddigi működési területüket elvesztett csendőrök is.

A csendőrajárőrök tagjai is kevés kivétellel, mind a járőrvezető részére rendszeresített rendfokozatokat viselték. Megszűnt a járőrvezető és járőrtárs közötti külső megkülönböztetés. Ez az állapot vetette fel annak gondolatát, hogy az 1895. évi április hó 17-én, az önálló szolgálat ellátására érdemes járőrvezetők részére először rendszeresített és a forradalmak alatt megszüntetett járőrvezetői jelvény ismét rendszeresíttessék. Ez csak 1928-ban következett be, ami azonban természetesen nem jelentette azt, hogy meg is szünteti a hibás helyzet szülőokát, a magasabb altiszti rendfokozatokban való torlódást. Végeredményében ez az egészségtelen állapot az egyes altiszti rend-

fokozatok értékének és tekintélyének csökkentésére vezetett.

Ez a helyzet cselekvésre készítette a vezetőséget. Vissza kellett szerezni az egyes altiszti rendfokozatok értékét, megbecsülését és régi fényét. A világháború és a forradalmak utáni átmeneti időnek véget kellett vetni.

*

Az 1926. évi 3. számú Csendőrségi Közlönyben közzétett 121.400/eln. VI—c. 1925. számú „Csendőrség legénységi rendfokozatainak megváltoztatása”-ra vonatkozó belügyminiszteri körrendelet már ezt a célt szolgálta. Ez a körrendelet a csendőrlegénységnek nemcsak a rendfokozatait változtatta meg, hanem az előléptetési feltételeket is újból szabályozta. Megszűntette többek között az eddig érvényben volt gépies előléptetési rendszert, amennyiben minden egyes rendfokozatban eltöltendő legkisebb várakozási idő meghatározásán felül az előző rendfokozatban betöltött szolgálati beosztásban mutatott alkalmasság — a minősítés — fokától és a magasabb elméleti képzettség elnyerését célzó tanfolyamok sikeres elvégzésétől is függővé tette az előléptetést.

Ez az előléptetési rendszer már a többször említett mindhárom előléptetési feltételt beállította, de a kellő arányok még kialakíthatók nem voltak.

Az őrmesteri és törzsőrmesteri rendfokozatok közötti várakozási időt igen rövidre szabta, noha a főtörzsőrmesteri rendfokozatot megszüntette. Ez következményeiben azért lett hátrányos, mert tulajdonképpen az altiszti vizsga nélkül elérhető addig legmagasabb altiszti rend-

fokozat szűnt meg s így a torlódás üteme gyorsult, mert az őrmester és törzsőrmester, valamint a törzsőrmester és főtörzsőrmester közötti két várakozási időszak összeolvadt, de valóban alig valamivel többre, mint a felére csökkent. Éppen ezért a törzsőrmesterek száma nem csökkent, hanem nőtt.

Az őrmesteri rendfokozat elérésére megszabott legfontosabb feltételt, a járőrvezetői tanfolyam sikeres elvégzését az említett rendelet ideiglenesen felfüggesztette, mert felállításához fedezet nem állott rendelkezésre. Ez csak később, az 1932 március 23-án 45.316/eln. VI—c. 1932. szám alatt kiadott belügyminiszteri rendelettel következett be, de azzal az eltéréssel, hogy átmenetileg — még ma is — a törzsőrmesteri rendfokozatba való előléptetés feltételét képezi.

A fent vázolt állapot és egyéb körülmények lassan megérlelték a helyzetet ahhoz, hogy a vezetés újabb megfontolás tárgyává tegye a csendőrlegénység előléptetésének a kérdését. Ennek lett az eredménye az 1935. évi 5. számú Csendőrségi Közlönyben közzétett 18.250/eln. VI—c. 1935. számú „A. m. kir. csendőrlegénység előléptetésére vonatkozó rendelkezések” című belügyminiszteri körrendelet.

Ez már komoly változást jelentett úgy az előző, mint a m. kir. csendőrség megszervezése óta érvényben volt régebbi rendszerekkel szemben.

Az 1882. évben érvényben volt és az 1935. évben érvénybe lépett csendőrlegénységi előléptetési rendszerek között több, kisebb-nagyobb különbséget és változást mutató rendszer volt hosszabb-rövidebb ideig érvényben. Mindezek lényegükben csak lassú és fokozatos, a mindenkori életkörülményekhez simuló és idomuló álló-

másai voltak annak a fejlődésnek, amely az 1935. évi új rendszerhez vezetett.

Az 1935. évi új előléptetési rendelkezések az előzőekben említett előléptetéseket irányító három főfeltételt helyesen megosztott és kiegyensúlyozott arányban pontosan körülírt elveket és szabályok keretébe foglalta és ezenkívül még több más, az egyénre és szolgálatra egyaránt igen fontos elvi jelentőségű kérdést is megoldott.

II.

Az 1935. évi csendőrlegénységi előléptetési rendszer alapelvei és fontosabb rendelkezései.

Mielőtt az új előléptetési rendelkezéseket részleteiben ismertetnénk, felsoroljuk azokat a kiemelkedő különbségeket, amelyek az előző rendszerektől leginkább megkülönböztetik és azokat az alapvető elveket, amelyeken ez az új rendszer felépült:

a.) Az 1935. és az 1926. évi rendszerek között a csapatszolgálatot teljesítő állományába tartozókra vonatkozóan a rendfokozatok tekintetében lényeges változás nincs, de a szakszolgálatosoknál már teljes mértékben megváltoztak a rendfokozati elnevezések és azonkívül — mint látni fogjuk — számszerűleg is bővült a részükre rendszeresített rendfokozatok köre.

A két előléptetési rendszer legénységi rendfokozati elnevezéseit az I. táblázat tünteti fel:

Csapat ①	Számvivő-②	Fegyverszaki-②	Patkoló-②
szolgálatot teljesítők rendfokozati elnevezései ④			
Próbacsendőr	—	—	—
Csendőr	—	fegyver-szaki-jelölt csendőr ③	patkolómester-jelölt csendőr ③
Örmester	—	fegyverszaki-örmester (fegyverszaki-almester) ⑥⑧	patkoló-örmester (patkoló-almester) ⑥⑧
Törzsrörmester	számvivő-törzsrörmester ⑥	fegyverszaki-törzsrörmester (fegyverszaki-mester) ⑥⑧	patkoló-törzsrörmester (patkolómester) ⑥⑧
Törzsrörmester (vizsgázott) ⑤	—	—	—
Tiszthelyettes ⑦	számvivő-tiszthelyettes gazdasági-tiszthelyettes) ⑦	fegyverszaki-tiszthelyettes (fegyverszaki-főmester)	patkoló-tiszthelyettes (patkoló-főmester)
Alhadnagy	számvivő-alhadnagy	fegyverszaki-alhadnagy	patkoló-alhadnagy

① A csapat-szolgálatot teljesítők állománya: gyalog-, lovas- és motoros-állományra oszlik. A nyomozó alakulatokhoz beosztottak részére — a rádiótvírárszokat is beleértve — külön rendfokozati elnevezések nem rendszeresítettek. Az irodai szolgálatot teljesítő irodai segéd munkások rendfokozatai azonosak a csapat-szolgálatot teljesítőkével.

② A szakszolgálatosak szóbeli megszólításánál a szakcsoport megjelölését mellőzni kell, azt csak írásbeli érintkezéskor kell használni.

③ Szakvizsgát tett csendőr nyilvántartás szempontjából történt megkülönböztetése, egyébként csak a „csendőr” elnevezés használható.

④ A zárójelben írt elnevezések az 1926. évi rendszer szerinti elnevezések.

⑤ Az őrsparancsnokképző iskola elvégzése utáni megkülönböztetés. Csak írásban használható.

⑥ Számvivő altiszt tanfolyam elvégzése, illetve a szakvizsga letétele és az átminősítés után.

⑦ A kivételesen tiszthelyettesé kinevezettek részére megkülönböztető rendfokozati elnevezés nincs rendszeresítve.

⑧ A szakvizsgát tett, de a szakszolgálatot teljesítők állományába még át nem minősített és át nem helyezettek a „jelölt”-ek nyilvántartásba kerülnek.

b) Az 1935. évi előléptetési rendelkezés a próbacsendőrök rendfokozati jelzéseit is módosította. Tekintet nélkül arra, hogy a próbacsendőrnek a honvédségnél volt-e és milyen rendfokozata, egységesen, minden próbaszolgálatot teljesítő legénységi állományú egyén részére tizedesi rendfokozatban határozta meg. A csendőrségi próbaszolgálatból elbocsátottak a csendőrséghez történt belépésük előtt viselt rendfokozatukba helyeztetnek vissza, kivéve ha az elbocsátást a lefokozás kimondásával együtt rendelték el.

c) Az őrsparancsnokképző iskolát végzett törzsrörmesterek részére is — mint eddig a végleges és ideiglenesen kinevezett szakasz-, őrs- és különítményparancsnokok részére volt — megkülönböztető jelzést rendszeresített, éspedig mint az előbb felsorolt parancsnokoknál: a zubonygallér mindkét oldalán, a hajtókán viselendő 1—1 koronás dombornyomású homályosan ezüstözött fémgombot azzal, hogy a „törzsrörmester (vizsgázott)”, mivel a gombjelzés főként a rendfokozati jelzéshez simul, csak a zubonyán viselheti ezt, míg a többi — felsoroltak — parancsnoki jelvényként a köpenyük hajtókáján is viselik.

Ezenfelül az őrsparancsnokképző iskolát végzett törzsrörmesterek (vizsgázottak) kalapjára — szintén a nem vizsgázottaktól való megkülönböztetés végett — ugyanaz a zsinór van rendszeresítve, mint a tiszthelyettesek részére.

A gomb, mint megkülönböztető jelzés, nem új dolog a csendőrségnél. 1913-ban találkoztunk vele először: az önálló őrs-, különítmény- és járásparancsnokok számára kis lapos gomb a zubony- és dolmánygallérra parancsnoki jelvényül volt rendszeresítve.

Az őrsparancsnokképző iskolát végzetek részére megkülönböztető elnevezés adományozása szintén nem volt ismeretlen a csendőrségnél, mert már 1901-ben az altiszti vizsgát sikeresen letett csendőröket és csendőr címzetes őrvezetőket „címzetes őrvezető II-od altiszt” kifejezéssel jelölték meg az altiszti vizsgát még le nem tett „csendőr címzetes őrvezető”-től való megkülönböztetés végett. A világháború alatt, 1916-ban, a rendszeresített „alörmester”-i rendfokozatban is megkülönböztettek „alörmester”-t és altiszti vizsgát már letett „vizsgázott alörmester”-t. Külső megkülönböztető jelzést azonban egyik esetben sem rendszeresítették.

A „törzsörmester (vizsgázott)” elnevezést még az 1935. évi előléptetési rendelkezések kiadása előtt 1933-ban „vizsgázott-törzsörmester” formájában rendszeresítették, amikor — az új rendszerre való átmenet céljából — az őrsparancsnokképzőiskolát végzeteknek a vizsga után tiszthelyettessé való azonnali előléptetése megszűnt.

d) Mint teljesen új dolgot említhetjük meg a „csendőrségi toborzási évfolyam” fogalmának a bevezetését.

Az eddigi gyakorlat majdnem mindig az volt, hogy mindenkinél — míg rangosztályba nem sorolt havidíjas nem lett — „a csendőrséghez való belépés napjára”-t vették alapul a további előléptetéseknél. Így a legkülönbözőbb „rangnap”-ok léteztek és az év minden napján történhetett legénységi előléptetés.

Ezt az állapotot az 1935. évi új előléptetési rendszer megszüntette, mert mindenkit csendőrségi toborzási évfolyamba sorolt be, éspedig az egy- és ugyanazon naptári évben a csendőrséghez beléptettek egy- és ugyanazon csendőrségi toborzási évfolyamba tartoznak.

Ezzel párhuzamos rendelkezés, hogy a csendőrelégénységénél évente csak kétszer van előléptetés: május és november hó 1-én. Így az egyes előléptetési évfolyamokon belül csak kétféle rangnap lesz, de az ugyanazon toborzási évfolyamba tartozók — aszerint, hogy az egyes rendfokozatok elérhetéséhez fűzött feltételeknek milyen fokban feleltek meg — ugyanazon rendfokozatban is különböző rangnapot nyerhetnek, illetve különböző előléptetési időszakba kerülnek előléptetésre.

Addig, míg az 1935. évi rendelkezések alapján mindenki egyszer elő nem lép, átmenetileg továbbra is megmaradnak az egyes évfolyamokon belül a különböző rangnapok. Erről később még bővebben fogunk szólni.

A próbacsendőrnek csendőrré történő véglegesítése nem előléptetés, tehát a próbacsendőrök jövőben is a próbaszolgálatuk utolsó napját követő nappal véglegesítettnek, de mint csendőrök rangnapot nem kapnak, májusi és novemberi előléptetési időszakokra való megosztása csak az őrmesteri rendfokozatba való előléptetésnél történik meg.

Az egyes csendőrségi toborzási évfolyamoknak az előléptetéseknél a két előléptetési időszakra való megosztásánál döntő tényező — az egyéb előléptetési feltétel mellett — az elvégzett járőrvezetői tanfolyam összeredményének fokozata.

Az átmeneti idő alatt, az előléptetési időszakokra való megosztásnál, az őrsparancsnokképző iskolát nem végzeteknél, — az oly toborzási évfolyamoknál, melyek járőrvezetői tanfolyamba való vezénylésre sorba nem kerültek — az előléptetést megelőző legutolsó évben nyert minősítés foka a mérvadó, az őrsparancsnokképző iskolát végzeteknél pedig a tanulmányi eredmény. (Lásd: D) melléklet c) táblázatát).

A tanfolyamok átlagon felüli eredménnyel való elvégzésének az előléptetésnél való jutalmazása a csendőrségnél nem új dolog, mert már 1913-ban, a nagyváradi „Országos m. kir. Csendőrskola” megnyitásakor kimondották, hogy az altiszti iskolát „jeles” és „jó” eredménnyel végzetek „címzetes őrmester II-od altiszt”-té, az elégséges osztályzatúak pedig „címzetes őrsvezető II-od altiszt”-té léptethetők elő.

e) Az 1935. évi előléptetési rendelkezések a „gazdászati tiszthelyettes”-i elnevezés helyett a honvédségnél is használt „számvivő”-i új elnevezést rendszeresítette éspedig három rendfokozatban: számvivő-törzsőrmester, számvivő-tiszt-helyettes és számvivő-alhadnagy.

A számvivői szakszolgálatot teljesítő csendőrtisztek elnevezése is sok változáson ment már keresztül a m. kir. csendőrség felállítása óta.

Az 1881. évben, a m. kir. csendőrség felállításakor kiadott első „*Szervezeti és szolyulati utasítás*” még nem ismerte a számvevői szakszolgálatot teljesítő altisztek külön állományát, mert csak a központi szervekhez, a „csendőrparancsnokság”-ok (a mai kerületi parancsnokságok) törzséhez és a szárny- (mai osztály) parancsnokságokhoz „számviteli teendők végzésére beosztott altiszt”-ekről, illetve „szárny-számvevők”-ről és „törzs-irodai segéd munkás”-okról tesz említést. Csak 1895-ben rendszeresítették a számvivői, stb. szolgálatot teljesítő altisztek számára „csendőr-törzsőrmester”-i rendfokozatot.

Ez a régi csendőr-törzsőrmesteri rendfokozat egyáltalában nem hasonlítható össze a csendőrségnél a háború után keletkezett és ma is létező csendőr-törzsőrmesteri rendfokozattal, mert az eredeti csendőrtörzsőrmesteri rendfokozat — mint az 1895-ben létezett legmagasabb csendőrtiszt rendfokozat — az őrmester elé sorolt és

ott is maradt, míg 1904-ben a csendőrtiszt (őrs- és különítmény-) parancsnokságok fölé magasabb altiszti parancsnokot, az akkor rendszeresített „járásőrmester”-i rendfokozattal bíró csendőrtisztet helyezték, aki a számvivői szakszolgálatot végző csendőrtörzsőrmester elé sorolt. Mindkettő rangosztályba nem sorolt havidíjas volt.

Az 1909-ben kiadott „Cs—11/b” jelzésű „*Szervi határozmányok a m. kir. csendőrszám-tanácsosok, csendőrszámvivő tisztek, a csendőrszámvivő tiszthelyettesek és csendőrtörzsőrmesterek számára*” című szolgálati könyv intézkedett a különböző csendőrségi szerveknél rendszeresített írno ki, segéd munkási és műmesteri teendők elvégzésére hivatott „csendőrtörzsőrmester” szolgálati viszonyáról és egyéb személyi szabályairól.

A törzsőrmesteri kinevezés előtt csendőrtörzsőrmesteri vizsgát kellett letenni, amelynek az anyagát és lefolyását az előbb említett utasítás részletesen előírja. A törzsőrmesteri vizsgát sikerrel letett altiszteket, mint „törzsőrmesterjelölt”-eket előjegyzésbe vették és csak később — az üresedés arányában — léptek elő törzsőrmesterré.

A világháború után, 1920. január 1-ével, a számvevői szakszolgálatot teljesítő altisztek részére is új, éspedig az 1., 2. és 3. osztályú gazdasági tiszthelyettesi rendfokozatokat rendszeresítették. Majd az 1926. évi csendőrlégénységi előléptetési rendelkezés — a csapatszolgálatot teljesítő altisztek rendfokozatainak megváltoztatásával összhangban — a gazdasági tiszthelyettesek három osztályba való sorolását megszüntette és így számukra csak egyféle: a „gazdászati-tiszthelyettes”-i rendfokozat maradt meg.

Az 1927. évben kiadott 120.754/eln. VI—c. 1927. számú belügyminiszeri körrendelet a gaz-

dászati-tiszthelyettesi rendfokozat mellett, a gazdasági tiszthelyettesi vizsgát tett őrmestereket és törzsőrmestereket „gazdasági-tiszthelyettes-jelölt” névvel különböztette meg és mint régebben a számvivői munkát végző törzsőrmesterei vizsgát tett altiszteket, központi előjegyzésbe vette.

Az 1935. évi új legénységi előléptetési rendszer nemcsak a számvivői szakszolgálatot végző altisztek, hanem az összes szakszolgálatot teljesítő csendőraltisztok számára is megnyitotta a legmagasabb altiszti rendfokozatot: számvivő-, fegyverszaki- és patkolóalhadnagyi rendfokozatot.

A felsoroltakon kívül az irodai segédmunkások és a rádióállomásvezetők vizsgát tett rádió-távírási szolgálatra beosztottak is elérhetik majd az alhadnagyi rendfokozatot, ha a számukra rendszeresített alhadnagyi vizsgát sikerrel letették és az egyéb feltételeknek is megfelelnek.

Ezzel kapcsolatos a 18.691/eln. VI—c. 1935. számú belügyminiszteri körrendelet is, amely az alhadnagyi vizsga tananyagát szakszolgálatonként csoportosítja és ezzel lehetővé teszi, hogy elsősorban mindenki a maga szűkebb hivatásából is vizsgázzék.

Természetes, hogy a fent leírt intézkedés nem téveszthette szem elől, hogy a csapatszolgálatot teljesítő tiszthelyetteseknek elsőbbséget biztosítson, mert — mint később látni fogjuk — ezek az előléptetésnél megelőzik a szak- és rádió-távírási szolgálatot teljesítő, valamint az előírt őrsszolgálatlal nem rendelkező irodai segédmunkás évfolyamtársaikat. Általában az egész előléptetési rendszeren végigvonul a csapatszolgálatot teljesítők elsőbbsége, ami egyértelmű a csapatszolgálat elsőbbségével, ami nem szorul indokolásra.

Elég annyi, hogy a csapat látja el a közbiztonsági szolgálat nehezét és lényegét, minden más csak kiegészítő tevékenységet végez.

Az 1935. évi legénységi előléptetési rendelkezés a szakszolgálatra való átnívesíthetés idejét és kérdését is részletesen körülírja. Erről majd később, az egyes rendfokozatonkénti ismertetésnél bővebben lesz szó.

Ezenkívül az 1935. évi új előléptetési rendelkezés a szakszolgálatot teljesítők egyenruházata és felszerelése terén is változást idézett elő, amennyiben a patkolómesterei szakszolgálatot teljesítők részére a lovas-, a többi szakszolgálatot teljesítők számára pedig a gyalogszendőr számára előírt ruházatot és felszerelést rendszeresítette. Ez elsősorban a hajtóka színében eredményezett egyöntetűséget. Ma már a cserdőrlegénységénél azonos a hajtóka.

f) Az 1935. évi új előléptetési rendelkezés a csapatszolgálatot teljesítő legénységnek az őrson kívüli alkalmazhatását is szigorúan körülírja. Az e tekintetben követett alapelv az, hogy mindenkit — lehetőleg — ott kell alkalmazni, ahová a rendfokozata és a csendőrségi képzettsége, esetleg egyéb különleges kiképzése, valamint a kora és az egészségi állapota hivatottá teszi. Senkit sem szabad — alapos indok és szükség nélkül — elvonni hivatása szerinti munkaköréből.

g) Egy régi óhaját valósított meg az az újítás is, hogy azok — az egyébként érdemes és derék — törzsőrmesterek, akik az őrparancsnokképző iskolába nem juthattak be, illetve azt el nem végezheték, bizonyos — később részletezendő — feltételek fennforgása esetén, kivételesen tiszthelyettesekké léptethetők elő. A hosszabb csendőrségi szolgálattal rendelkező, altiszti-iskolát nem végzetteknek a becsülettel teljesített hosszú szol-

gálati idő jutalmául adományozott magasabb rendfokozat egyébként nem új dolog a csendőrségnél, mert az altiszti vizsgát nem tett, tizedesi rendfokozatot viselt csendőröknek a szakaszvezetői rendfokozatnak megfelelő rangjelzést viselő „csendőrösvezető”-i cím adományozása már 1903-ban lehetséges volt azoknál, akik a katonaságnál és a csendőrségnél összesen 10 évet tényleg szolgáltak és jól voltak minősítve. Majd 1904-ben ez odamódosult, hogy már 5 évi tényleges csendőrségi szolgálat és jó minőség is elegendő volt.

A most meghonosított „kivételes” előléptetési lehetőség és a régi, magasabb rendfokozati cím adományozása között az a főkülönbség, hogy most nemcsak a címet, hanem a valóságos, tehát a magasabb illetményekkel is járó tiszthelyettesi előléptetést lehet elérni. Ezek a kivételesen tiszthelyettesé előléptetettek az alhadnagyi rendfokozatot már nem érhetik el.

h) Az 1935. évi új legénységi előléptetési rendszer a csendőrséghez való belépés előtt teljesített katonai szolgálati időt nemcsak a már említett módon, az előléptetés ütemébe való közvetett beszámítással egyensúlyozza, hanem előnyt ad még azáltal is, hogy a hosszabb katonai szolgálati idővel rendelkezők az őrsparancsnokképzőiskolába is előbb jelentkezhetnek. A jelentkezésre felszólított legfiatalabb évfolyamba tartozókat két évvel azok előzhetik meg, akik a honvédségnél legalább négy évig és egy évvel pedig azok, akik 2—4 évig szolgáltak ténylegesen.

i) Az előléptetési jogkör illetékessége szempontjából is eltér az 1935. évi új előléptetési rendszer a régiektől, amennyiben az összes rangsorolt altiszteknek, tehát az őrsparancsnokképzőiskolát végzett őrmestereknek törzsőrmesterré,

valamint a tiszthelyettesi és alhadnagyi előléptetés jogát a belügyminiszter úr (VI—c. osztály útján) magának tartotta fenn. Ez a magasabb altiszti rendfokozatnak különös súlyt ad és abban leli indokát, hogy most már az összes őrsparancsnokképző iskolát végzett altisztek és a szakszolgálatos tiszthelyettesek és alhadnagyk is központilag vezetett országos rangsorba sorolnak, elnevezésük: „rangsorolt altiszt”.

A rangsorolás és rangmeghatározás tekintetében is pontos támpontokat nyújtanak az 1935. évi új előléptetési rendelkezések 8. és 9., az átmeneti időre pedig az ad. 8. pontjai.

A rangsorolásnál az összes csapatszolgálatot teljesítőket — a különleges beosztásban lévőket is beleértve — együttesen, az összes szakszolgálatot teljesítőket pedig szakszolgálati csoportok szerint külön-külön rangsorolja és tartja nyilván a belügyminiszter úr (VI—c. osztály útján). A nem rangsorolt szakvizsgát letett és átminősített szakszolgálatot teljesítőket (pl. számvivőtörzsőrmester, stb.) csupán nyilvántartási szempontból kezelik központilag.

A rangsorolás különféle lehetőségeit az egyes rendfokozatokra vonatkozó ismertetések keretein belül fogjuk felsorolni.

Az őrsparancsnokképzőiskolát nem végzett legénység — a más alapon rangsoroltakon kívül — nincs rangsorolva, ha esetleg szükség lenne az egymásközötti rangviszony vagy rangelsőbbiség meghatározására, az esetenként az előléptetési rendelkezés 9. pontjában részletezett eljárás szerint történik. Erről is szólunk még később.

Az őrsparancsnokképző iskolát végzett altisztek rangsorolásának alapját az őrsparancsnokképzőiskola elvégzésének ideje (Sorolási évfolyam) és az ott nyert rangszám adja.

Az összes őrsparancsnokképző (hasonló) iskolát végzett altisztek országos rangsorba való sorolása szintén régi óhaját valósított meg. Ugyanis eddig — a szakaszparancsnokokat és szakaszparancsnokjelölteket, valamint a régi csendőrtörzsőrmestereket és járásőrmestereket kivéve — az altiszteket minden kerület a saját állományán belül rangsorolta.

Az 1909-ben kiadott és már említett „Cs—11—b” jelzésű utasításban foglaltaktól eltekintve, az 1903-ban kiadott „Cs—18” jelzésű „*Utasítás a m. kir. csendőrijárásőrmesterek számára*” című szolgálati könyv vezette be legelőször a csendőrségnél a csapatszolgálatot teljesítő altisztek közül a járásőrmesterek és a járásőrmesterjelöltek központi nyilvántartását és országos rangsorolását. A többi legénységet csak a saját kerülete tartotta nyilván. És mivel minden kerület a saját rendszeresített létszámában beállott hiány szerint léptethetett elő, gyakran előfordult, hogy a csendőrséghez ugyanazon a napon belépett és az altiszti vizsgát is ugyanazon a napon letett csendőrök közül egyesek évekkel előbb léphettek elő tisztán azért, mert annál a kerületnél, ahol szolgálatot teljesítettek, a létszámviszonyok — az előléptetés szempontjából — kedvezőek voltak. Ez arra vezetett, hogy sok csendőr leszerelt az egyik kerületnél és felszerelt a másiknál, hogy ott jobban boldoguljon, illetve kihasználja az ottani pillanatnyi jobb előléptetési lehetőségét. Így sokan, anélkül, hogy egyénileg okot adtak volna rá, hátrányt szenvedtek, míg mások pedig minden külön érdem nélkül előnyhöz jutottak.

j) Az 1935. évi előléptetési rendelkezés az egyes rendfokokokban eltöltendő várakozási időt az 1926. évi rendszerhez viszonyítva meghosszab-

bította s ezzel az előléptetés ütemét megláttotta. Ennek ellenében, mint már az előzőekben is kifejtettük, számos és lényeges előnyt jelentő módosítást is életbeléptetett.

Ha a mostani várakozási időket a világháború előtti évek gyakorlatához hasonlítjuk, alig lehet a várakozási idő meghosszabbításáról beszélni. Kitémük ez, ha a most életbeléptetett 1935. évi rendszert nemcsak a megelőző 1926. évivel, hanem a régebbi rendszerekkel is összehasonlítjuk. Pl. az 1882—1904-ig létezett legmagasabb altiszti, — a valóságos őrmesteri — rendfokozat eléréséhez legalább 20 évi összcsendőrségi szolgálat volt szükséges, míg az őrsparancsnokképzőiskolát végzett „törzsőrmester (vizsgázott)” a mai viszonyok mellett a tiszthelyettesi rendfokozat — ha a rendszeresített létszámában beállott fogyatéék lehetővé teszi — 17—19 évi csendőrségi szolgálat után már elérheti.

Ezzel a kérdéssel kapcsolatosan meg kell még említenünk az 1926. és 1935. év előtti, valamint az ezek utáni rendszerek közötti ama főkülönbséget, hogy régebben az előléptetésekhez — majdnem kivétel nélkül — összcsendőrségi szolgálati időben volt kifejezve a követelmény. Ennek következményeként a régi gyakorlat szerint az előléptetésnél történt mellőzés idővel elenyészhetett, míg a most érvényben lévő rendszer mellett a mellőzés következményében végig kíséri a csendőrt az egész szolgálati életében. Kivételt képeznek az őrsparancsnokképzőiskolát végzettek, — amennyiben őket az őrsparancsnokképzőiskola elvégzése előtt érné a mellőzés —, mert őket a tanulmányi eredmény alapján rangsorolják és a további előléptetésük ennek sorrendjében történik,

Már szóltunk arról, milyen káros volt különböző szempontokból, de elsősorban az altiszti rendfokozat értéke és tekintélye szempontjából a világháborút követő évek alatti kényszerhelyzet-szülte gyorsütemű, szinte szédítő iramot vett előléptetési rendszer. Ha a régebbi, a világháborút megelőző évtizedek alatti előléptetési rendszereket vizsgáljuk, megállapíthatjuk, hogy azoknál az akkor létező legmagasabb altiszti, a valóságos őrmesteri rendfokozat kivételével, — amit egyéb feltételektől eltekintve, legalább 20 évi összcsendőrségi szolgálati év után lehetett elérni —, sehol sem volt határozottan kimondva, hogy az egyes rendfokozatokat hány tényleges csendőrségi szolgálati év után lehet elérni. Csak itt-ott fedezhető fel erre vonatkozólag egy-egy alapul szolgáló szám. Akkor ugyanis csak általánosságban mozgó keretrendelkezések voltak.

Az őrsparancsnokképző (altiszti) iskolát végzett altisztek előléptetése mindig a részükre rendszeresített rendfokozatokra eső létszámban beállott fogyatéktól volt függővé téve s ezért a várakozási idő években pontosan sehol sem volt megállapítva. Az 1935. évi rendszer is megtartotta e tekintetben az eddigi gyakorlatot.

Az őrsparancsnokképzőiskolát nem végzett legénység előléptetésénél a világháborút követő előléptetési rendszereknél már pontosan meg volt határozva, hogy az egyes rendfokozatokat hány évi összcsendőrségi szolgálati idő után, illetve az egyes rendfokozatokban eltöltendő hány évi várakozási idő után lehet elérni. Ezt a II. táblázat szemléltetően tünteti fel:

Az őrsparancsnokképző (hasznló) iskolát nem végzetek részére rendszeresített rendfokozatok				
megnevezése	a világháborút követő	az 1920	az 1926	az 1935
		é v i		
előléptetési rendszer mellett hány betöltött csendőrségi szolgálati év után érhető el:				
Csendőr	12 havi próbaszolgálat	18 havi próbaszolgálat		
Őrmester	6	6	4 ②	7 ②
Törzsrőmester	12	9	7 ②	13 ②
Főtörzsrőmester	18 ①	12	—	— ③

① A világháborút követő előléptetési rendszernél a főtörzsrőmesteri rendfokozatnak az akkori tiszt-helyettesi rendfokozat felelt meg, mert az altiszti vizsgát tett altisztek részére külön díszes rangjelzést és négyféle tisztviselői rendfokozatot rendszeresítettek, amelyeket a rendszeresített létszámon belül %-os arányban töltöttek be.

② Azoknál, akik legalább 1 évi katonai szolgálattal nem rendelkeznek, a várakozási idő egy évvel több.

③ A 24 évi csendőrségi szolgálati idővel rendelkezők kivételesen a tiszt-helyettesi rendfokozatot is elérhetik.

Ha a táblázatban feltüntetett négy előléptetési rendszert összehasonlítjuk, megállapíthatjuk, hogy a várakozási idő az 1935. évi rendszernél nem hátrányosabb, mint az előző rendszereknél. Feltűnő, hogy az 1935. évi rendszer éppen a legbőkezűbbnek hitt háborútáni rendszerrel majdnem megegyezik. Az 1926. évi rendszernél mutatkozó előny az akkor megszüntetett főtörzsrőmesteri rendfokozat várakozási idejének elhagyása folytán állott elő, aminek hatása a már sokat említett egyes rendfokozatokbani torlódás további növekedésében nyilvánult meg. Ezt szemléltetőleg tárja elénk a pécsi kerületnek 1927. és 1931. évi létszámkimutatásából készült III. táblázat;

III. táblázat.

Az őrparancsnokképző iskolát nem végzett altisztek													
k ö z ü l													
Év	összlétszáma	a csendőrök				az őrmesterek				a törzsőrmesterek			
		létszáma	hány %-a volt a nem rangsorolt altisztek összlétszámának	létszáma 1927. évi viszonyokhoz mérten hány %-kal		létszáma	hány %-a volt a nem rangsorolt altisztek összlétszámának	létszáma 1927. évi viszonyokhoz mérten hány %-kal		létszáma	hány %-a volt a nem rangsorolt altisztek összlétszámának	létszáma 1927. évi viszonyokhoz mérten hány %-kal	
				apadt	nőtt			apadt	nőtt			apadt	nőtt
1927	867	515	59.5 %	—	—	157	18 %	—	—	195	22.5 %	—	—
1931	708	112	16 %	— 43.5 % (!)	—	305	43 %	—	+ 25 % (!)	291	41 %	—	+ 18.5 % (!)

Ebből a táblázatból megállapíthatjuk, hogy az 1926. évi rendszer életbelépése után már négy évre milyen nagyarányú eltolódás állott elő az őrsparancsnokképzőiskolát nem végzett altisztek arányszámánál.

Az 1935. évi rendszer ezt az eltolódást a szolgálat érdekének megfelelő arányban óhajtja kiegyensúlyozni. Azt, hogy ezt az új rendszer el is fogja érni, igazolja a budapesti kerületnek 1926—35. évek (december 31-i állapotok szerint) létszámkimutatásaiból szerkesztett IV. táblázat:

IV. táblázat.

Év	Az őrsparancsnokképző iskolát nem végzett altisztek						
	összlétszáma	k ö z ü l					
		a csendőrök		az őrmesterek		a tőrzs- őrmesterek	
		létszáma	hány $\frac{0}{0}$ -a volt a nem rangsorolt altisztek össz- létszámának	létszáma	hány $\frac{0}{0}$ -a volt a nem rangsorolt altisztek össz- létszámának	létszáma	hány $\frac{0}{0}$ -a volt a nem rangsorolt altisztek össz- létszámának
1926.	952	503	54	237	25·5	192	20·5
1927.	943	463	50	270	28	210	22
1928.	889	359	40·5	317	35·5	213	24
1929.	940	253	27	415	44	272	29
1930.	843	158	18·5	392	46·5	293	35
1931.	1003	230	23	378	37·5	395	39·5
1932.	1013	212	21	346	34	455	45
1933.	835	208	25·5	253	31	374	43·5
1954.	832	264	32	226	28	342	40
1935 *	819	314	38	191	24	314	38

* Az 1935. évi november hó 1-i előléptetések utáni állapot

A táblázat alapján figyelemmel kísérhető az 1926. évi előléptetési rendszer életbelépését közvetlenül követő évtől a mai napig az őrsparancsnokképzőiskolát nem végzett altisztek %-os megoszlásának aránya és ingadozása, valamint az 1935. rendszerre zökkenés nélkül való átmenet érdekében már 1933. január 1. óta meglassított ütemű előléptetési rendszer kiegyenlítő hatása.

Azonfelül, hogy az 1935. évi rendszer a nem rangsorolt csapataltisztek részére az egyes rendfokokban eltöltendő legkisebb várakozási időt és a szakszolgálatot teljesítőknek, valamint a csapatszolgálatot teljesítőnek számító rádió-távírárszoknak a tiszthelyettesi és az alhadnagyi rendfokokat elérhetéséhez szükséges összesen-őrségi szolgálati időt is pontosan meghatározta, a tényleges szolgálatban tölthető maximális 40 évi összszolgálati időt is arányosan osztja szét az egyes rendfokok között. A jövőben nem fordulhat elő, hogy a 7—8 évi összesenőrségi szolgálati idő után elért törzsőrmesteri rendfokozatban az őrsparancsnokképzőiskolába be nem jutottak, esetleg 20—25 évet töltsenek a további előlépés minden reménye nélkül. Ennek megelőzését célozta az is, hogy az őrsparancsnokképzőiskolát nem végzett derék öreg szolgálók előtt is megnyílt a valóságos tiszthelyettesi rendfokozat.

Az 1935. évi rendszer méltányosságból mérlegeli azt is, hogy a meghosszabbított várakozási idő életbeléptetésével az egyes rendfokokhoz több évi ür keletkezne, ha minden átmenet nélkül lépne életbe az új rendszer. Egyrészt, hogy ezt elkerüljük, másrészt, hogy az előző 1926. évi rendszer szerinti feltételeknek, már megfelelték és előléptetésre is soronlévők, vagy rövidesen sorra kerülők, a hosszabb várakozási idő és a fokozottabb minősítési követelmények dacára is az

új követelmények teljes elérése előtt is már fokozatosan előléptethetők legyenek, több évre terjedő átmeneti időszakot határozott meg, amely évek alatt a régi rendszerről fokozatosan kell áttérni az újra, amit az összes rendfokoknál az előléptetési rendelkezések D) melléklet a) táblázata szerint csak 1942. évre szándékozik teljes mértékben elérni.

k) Az 1935. évi rendszer az előléptetés egyik fő követelményét, az egyes rendfokokban megkövetelt elméleti képzettség fokát is rendszerbe foglalta, amennyiben minden rendszeresített rendfokozat egy-egy szolgálati állásnak felel meg s majdnem minden következő rendfokozat, illetve szolgálati állás elérése egy-egy tanfolyam eredményes elvégzésétől, vagy egy vizsga sikeres letételétől függ. Szemléltetően mutatja ezt be a csapatszolgálatra beosztottakra vonatkozóan az V. táblázat:

V. táblázat.

R e n d f o k o z a t		
megnevezése	-nak megfelelő szolgálati állás	eléréséhez megkövetelt tanfolyam, vizsga stb.
Próbacsendőr	próbaszolgálatot teljesítő	felvételi feltételek
Csendőr	járőrtárs	próbacsendőri iskola
Őrmester	járőrvezető	járőrvezetői tanfolyam
Törzs- őrmester	járőrvezető, esetleg ideiglenes őrsparancsnokhelyettes	
Törzs- őrmester (vizsgázott)	őrsparancsnok-helyettes	őrsparancsnokképző iskola
Tiszthelyettes	őrsparancsnok *	
Alhadnagyt	szakaszparancsnok	alhadnagyi vizsga

* A kivételesen tiszthelyettesé előléptettettekre nem vonatkozik.

A különleges beosztású és a szakszolgálatot teljesítők szolgálati állásait stb. az egyes rendfokokra vonatkozó adatok részletes ismertetésénél fogjuk megemlíteni.

l) A minősítési feltétel előírása szempontjából is igen fontos változást jelent az új rendszer. Az 1933. évben kiadott „Cs—5.” jelzésű „Utasítás a m. kir. csendőrlegénység minősítésére” című szolgálati könyv pontos támpontokat ad ahhoz, hogy a csendőrlegénységet mikor és miként kell különböző fokozatokra minősíteni. Ehhez idomulva, írja elő a minősítési feltételeket az 1935. évi új előléptetési rendszer.

Az előléptetés elbírálásánál eddig csak az előléptetés esedékességét megelőző évre vonatkozó legutolsó minősítés fokozata volt előléptetési feltételként meghatározva. Ma már lényegesen fokozottabb a követelmény, mert az előléptetést közvetlenül megelőző legutolsó 2—4 évre visszamenően kéri számon az előléptetésre sorra kerülőknél a feltételként megkövetelt „jó”, illetve „igen jó” minősítést. Ennek az előléptetés esedékessége idejében való hiánya 1—4 évi rangvesztést is vonhat maga után.

A „Cs—5.” utasítás 1. pontja szerint a minősítés célja a minősítendő személyéről, jelleméről, használhatóságáról, stb. adatokat gyűjteni és nyilvántartani, főleg az előléptetésre való alkalmassága megítéléséhez. A 2. pont pedig hangsúlyozza, hogy a minősítés a leírt egyén sorsára nagy, sorsdöntő befolyást gyakorol. Tehát a minősítés és az előléptetés kérdései elválaszthatatlanul függenek össze egymással, éppen ezért ezt a két kérdést együttesen is kell tanulmányozni.

A minősítési táblázat 20. rovatában a leírandó összegenyisége osztályozására különböző fokozatok vannak megállapítva. A minősítés

összeredménye fokának megítélésénél mindig azt kell szem előtt tartani, hogy a minősítendő erkölcsi, elméleti, gyakorlati rátermettség és szolgálati használhatóság szempontjából előléptetésre érdemes-e, vagy sem, tekintet nélkül arra, hogy az előléptetés a minősítés idejében időszerű-e vagy sem.

A „Cs—5.” utasítás 28. pontjában a 20. rovat kitöltésére vonatkozó utasítás szerint azt, aki az előbb említett szempontok tekintetében elérte az „átlag”-ot, „jó”-nak kell minősíteni. Az átlagon felüli, valamint az átlagon aluli mértékekhez 2—2 fokozatot állít fel az utasítás:

az átlagból kiemelkedőt „igen jó”-nak;
az átlagot messze túlszárnyalót pedig „kiváló”-nak; míg

az átlagon alul lévő, de a szolgálati állásában még használhatót „megfelelő”-nek; és végül az átlagon alul lévő, és a szolgálati állásában már nem használhatót „meg nem felelő”-nek kell minősíteni.

A felsorolt 5 összminősítési fokozat valamelyikének odaítélése nincs sem szolgálati évek számához, sem rendfokozathoz kötve és így a legjobb fokozatot is elérheti bármely rendfokozatú minősítés alá kerülő csendőregény, ha szolgálati beosztásában az egyes minősítési fokozatokhoz fűzött követelmények mértékét megüti. Előléptetés szempontjából a minősítés egyes fokozatainak odaítélésénél az az alapelv, hogy még az átlagos követelményeknek, tehát a „jó” minősítésnek megfelelni sem tudó csendőr magasabb rendfokozatot el nem érhet.

Az 1935. évi előléptetési rendelkezések I. fejezet 3. pontjában foglaltak szerint az előléptetéshez nemcsak a minősítés foka van meghatározva, tehát, hogy az előléptetésre soron lévő

minősítés tekintetében az előbbi bekezdésben felsorolt 5 fokozat közül melyiket köteles elérni, hanem az állandósultságot is be kell igazolnia azáltal, hogy több egymást követő éven át kell felmutatni az előírt legalacsonyabb vagy ennél magasabb minősítési fokozatot.

Az előléptetéshez megkövetelt minősítési fokozat és ennek száma az egyes rendfokozatoknál különböző aszerint, hogy a kérdéses rendfokozat milyen szolgálati állásnak felel meg. A minősítés fokozata és ennek száma szempontjából a követelmény progresszív, folyton növekszik. Elv, hogy a rendfokozat emelkedésével a követelményt is fokozni kell minden téren, de azért a méltányosság elvét követik a rendelkezések azzal, hogy a legalacsonyabb rendfokozatnál a követelmény a legkisebb és a legmagasabb rendfokozatnál sem kívánja meg a legnagyobbat, a „kiváló”-t, ami az alábbiakból is kitűnik:

A próbacsendőrnél a próbaszolgálat tartama alatt nincs minősítési feltétel, mert a „Cs—5.” utasítás 26. pontja szerint a próbacsendőrt nem minősítik, ennek következménye, hogy a járőr-társ részére rendszeresített rendfokozat eléréséhez, a csendőrré való véglegesítéshez sem lehetett kimondottan minősítési feltételt felállítani, hanem csak a csendőrségi szolgálatra való alkalmasságot.

Az őrmesterré való előléptetéshez a minősítési követelmény a „jó”, tehát csak az lehet őrmester, aki az átlagos mértéket megüti és pedig az előléptetését közvetlenül megelőző 2 éven át egyhuzamban. Ezek szerint az, a csendőr rendfokozatú, aki még átlagos értékű sem tud lenni, nemcsak az őrmesteri rendfokozatra, hanem minden további előléptetésre sem érdemes, mert

ennél kevesebb követelmény a többi rendfokozatnál sincs.

A törzsőrmeisteri rendfokozat eléréséhez is még az átlagos fokozat a követelmény, de itt ez már növekszik, amennyiben az előléptetést közvetlenül megelőző, egymást követő három éven át kell „jó” minősítést felmutatni.

Tiszthelyettes már csak az átlagon felüli törzsőrmeister lehet, de igen méltányosan van ez a követelmény is méretezve, mert az előléptetést közvetlenül megelőző 3 év alatt, a sorrend meghatározása nélkül, csak egyszer szükséges az átlagon felüli „igen jó” és kétszer az átlagos „jó” minősítés.

A kivételesen tiszthelyettesé váló előléptetésnél azonban már teljes mértékben érvényesül az átlagon felüli minősítési követelmény. Csak azok az őrsparancsnokképző iskolát nem végzett, illetve rádióállomásvezetői vizgát nem tett törzsőrmeisterek léptethetők elő kivételesen tiszthelyettesé akik az előléptetést közvetlenül megelőző egymást követő 4 év alatt legalább „igen jó” minősítést értek el. Ez igen szigorú követelmény, de éppen ezért nevezték el ezt az előléptetési eshetőséget kivételesnek, mert ez nagyfokú kedvezmény és ebben csakis az átlagosok közül valóban kiemelkedők részesíthetők. Ez a magyarázata annak is, hogy ez alól az átmeneti idő alatt sem ismer az 1935. évi előléptetési rendelkezés kivételt.

Alhadnagyk is csak az átlagot elérő tiszthelyettesek közül kiemelkedők lehetnek, amennyiben ezeknek az előléptetést közvetlenül megelőző 3 egymást követő évről kell az átlagon felüli „igen jó” minősítést felmutatniok.

Azt, aki — az egyéb előléptetési feltételeken felül — a minősítési feltételt is megszerzi a minősítvényi táblázat 22. rovatában előléptetésre „al-

kalmas"-nak, ellenkező esetben — a körülményekhez képest — a „Cs—5.” jelzésű utasítás 28. pontjában a 22. rovat kitöltésére adott utasítások valamelyike szerint minősítik.

Az átmeneti idő alatt bizonyos könnyítések érvényesek a minősítési feltételek tekintetében is. Ezt az előléptetési rendelkezések *D)* melléklet *b)* táblázata tünteti fel.

m) A minősítési előléptetési feltétellel szorosan összefügg az 1935. évi előléptetési rendelkezések 17. pontjában körülírt mellőzések eseteinek a felsorolása. Ez viszont kapcsolatban van a „Cs—5.” jelzésű utasítás 28. pontjában a 22. rovat kitöltésére adott irányelvekkel. Ennek megfelelően az előléptetési rendelkezések 17. pontja megkülönböztet „rangfenntartással” és „rangfenntartás nélkül”-i mellőzést.

A rangfenntartással való mellőzésnek két esete van:

az előléptetésnél mellőzni keli rangfenntartással azt, aki az előléptetési feltételeknek általában megfelelt, de

a) bűnvádi eljárás van folyamatban ellene és a vádemelés megtörtént, vagy olyan eljárás van folyamatban, melynek előrelátható következményei az előléptetésben való alkalmasságot kizárják,

b) felülvizsgálat alatt áll, vagy testi törődöttsége miatt szolgálatot nem teljesít, avagy szabadságon van és szolgálatképességének a visszanyerése 3 hónapon belül nem remélhető.

A fenti *a—b)* pontokban felsorolt esetekben az érdekeltet „egyelőre nem alkalmas, rangfenntartással mellőzendő”-nek kell minősíteni a minősítvényi táblázat 22. rovatában.

Ha az *a—b)* pontokban felsorolt előléptetést gátló ok megszűnik, az érdekeltet visszamenőleges

ranggal a legközelebbi előléptetési időszakkor léptetik elő, ha természetesen időközben újabb előléptetést gátló körülmény nem merült fel. Ha az előléptetést gátló ok nem szűnik meg, hanem előléptetést kizáró okká lesz, akkor az előbbi rangfenntartással való mellőzés rangfenntartás nélküli mellőzéssé változik.

A rangfenntartás nélküli mellőzésnek szintén két esete van, és pedig:

a) időleges, és

b) végleges.

Ennek megfelelően rangfenntartás nélkül kell mellőzni:

a) időlegesen azt, aki az előléptetési feltételeknek nem felel meg, addig, míg a feltételeket megszerzi, de ez esetben is csak a legközelebbi előléptetési időszakkor léptethető elő;

b) véglegesen azt, aki a magasabb beosztásból való kihagyását kérte, a járőrvezetői tanfolyamot eredménytelenül végezte, a tiszthelyettesi rendfokozatot kivételten érte el és az alhadnagyi vizsgán meg nem felelt.

A rangfenntartás nélküli mellőzendőket a minősítvényi táblázatuk 22. rovatában az *a)* esetben „egyelőre nem alkalmas, rangfenntartás nélkül mellőzendő”-nek és a *b)* esetekben „nem alkalmas, a tényleges szolgálatban meghagyható”-nak, illetve az eset körülményeihez képest „nem alkalmas, a tényleges szolgálatban meg nem hagyható”-nak kell minősíteni.

n) A várakozási idő meghosszabbításának indokát képezheti még a szolgálati idő egy éven felüli megszakítása is. A régi előléptetési rendszerek ezt a kérdést nem tisztázták, az 1935. évi rendelkezések 11. pontja már részletesen tárgyalja és így ezen a téren is egyöntetű eljárást biztosít. Elv, hogy csak az egy évet meghaladó megszakítás képezheti ilyen ranghátrány indokát. Az egy évi

vagy ennél rövidebb megszakítást nem veszik figyelembe.

Az egy évet meghaladó megszakítás esetén elsősorban az új rangnapot, másodsorban pedig az új csendőrségi toborzási évfolyamot kell meghatározni.

Az új rangnap meghatározásánál az eredeti rangnaphoz hozzá kell adni a távol töltött egész időt. Ez azonban módosul, ha az így meghatározott új rangnap az előléptetési időszakok egyikével sem egyezik. Ez esetben a visszafelé eső legközelebbi előléptetési időszak lesz az új rangnap. Tehát ily kétes esetekben az új rangnapot az érdekelt javára állapítják meg.

Az új csendőrségi toborzási év meghatározásánál minden teljes év és minden töredék évnek 6 havi vagy ezenfelüli része a csendőrségi toborzási évfolyamot egy-egy évvel későbbre tolja.

Három éven felüli megszakítás esetén visszavételnek helye nincs.

o) A csendőrségi toborzási évfolyam, a rangsorolás, a mellőzés, a szolgálati idő megszakítása utáni visszavétel esetén követendő eljárás és az előléptetés — már ismételten említett — három feltételének kérdései egymással szorosan összefüggnek és a gyakorlati alkalmazásuk egymástól el nem választható. Kitéjük ez, ha együttesen vizsgáljuk ezeknek a kérdéseknek a gyakorlati alkalmazási eseteit.

Mint már mondtuk, a csendőrlegénységnél a toborzási évfolyamot mindenkinél meg kell határozni, azonban ez nem jelenti azt, hogy az előléptetések is toborzási évfolyamonként történnek, mert — a mellőzésektől eltekintve — az 1935. évi előléptetési rendelkezés az előléptetés szempontjából a csendőrlegénységet tulajdonképpen három csoportra osztja:

1. őrsparancsnokképző iskolát végzett rangsorolt csapataltisztekre,

2. szak- és rádió-távírársz szolgálatot teljesítő törzsőrmesterekre és rangsorolt altisztekre,

3. nem rangsorolt legénységre.

Az előléptetés e három csoportnál különböző elv alapján történik:

ad. 1. Az őrsparancsnokképző iskolát végzett rangsorolt csapataltisztek — tekintet nélkül a toborzási évfolyamukra — a részükre rendszeresített rendfokozatok rendszeresített létszámában beállott fogyatéék arányában, sorolási évfolyamaik (az őrsparancsnokképző iskola elvégzésének éve) sorrendjében és ezeken belül rangsorban lépnek elő. Tehát náluk sem az összcsendőrségi szolgálati idő, sem az egyes rendfokozatokban eltöltendő idő nincs feltételként meghatározva.

Ennél fogva az őrsparancsnokképző iskolát végzett rangsorolt csapataltiszteket az őrsparancsnokképző iskola elvégzése évein belül, a összeállított rangsor szerint „sorolási évfolyam”-nak nevezhető évfolyamonként rangsorolja és tartja nyilván a belügyminiszter úr (VI—c. osztálya útján).

Az őrsparancsnokképző iskolát végzett altisztek — az őrsparancsnokképző iskola elvégzésének eredményéhez képest — a saját sorolási évfolyamukon belül olyanokat is megelőzhetnek rangban, akik idősebb toborzási évfolyamokba tartoznak, mert egy-egy őrsparancsnokképző iskolai évfolyamba 2—4 különböző csendőrségi toborzási évfolyamba tartozókat is bevezényelnek.

ad. 2. A szak- és rádió-távírársz szolgálatot teljesítő törzsőrmestereknél és rangsorolt altiszteknél a várakozási idő, illetve az előléptetés esedékességének időszerűsége szempontjából kettős feltétel van. Ezek ugyanis

az összcsendőrségi szolgálati idejük és

a csoportjuk részére rendszeresített létszámban beállott hiány alapján lépnek elő. Éspedig — egyéb feltételek fennforgása esetén — tiszthelyetessé legalább 20 és alhadnaggyá legalább 30 évi összcsendőrségi szolgálati idő után léphetnek elő, ha a csoportjuk számára rendszeresített létszámban fogyatéka van.

A szak- és rádió-távírász szolgálatot teljesítő rangsorolt altisztteknél a szaktanfolyam elvégzésének eredménye nem jelenti a tanfolyamátársaiknak, — tekintet nélkül azok toborzási évfolyamaikra —, rangban való megelőzését. A szaktanfolyamot végzetek rangsorolása a tanfolyamot végzetek toborzási évfolyamai és ezeken belül a felmutatott tanulmányi eredmény sorrendje alapján történik, mert a további előléptetésre csak az összcsendőrségi szolgálati idejük szerint és ezen belül rangsorban kerülnek előléptetésre. Éppen ezért a toborzási évfolyamukba nem tartozókkal szemben a tanulmányi eredményük alapján esetleg elért előnyt rangelözésre nem értékesíthetnek. Elvi ellentétben állana az összcsendőrségi szolgálati idő szerinti előléptetés elvével, ha a két vagy több toborzási évfolyamba tartozókból álló szaktanfolyamokon is kizárólag a tanulmányi eredmény sorrendjében történnék a rangsorolások.

ad. 3. A nem rangsorolt legénység az egyes rendfokokban eltöltendő legkisebb várakozási idő után lép elő.

Az örsparancsnokképző iskolát nem végzett törzsörmestereknek kivételesen tiszthelyetessé történő előléptetése szintén az összcsendőrségi szolgálati idejük és a számukra rendszeresített létszámban beállott fogyatéka történhetik.

Az örmesteri előléptetéshez a csendőrségi próbaszolgálat tartama és a csendőri rendfokozat-

ban eltöltendő idő együttesen van feltételként beállítva, tehát — lényegében — itt is összcsendőrségi szolgálati idő a követelmény.

Az előléptetés esedékességének a fent kifejtettek szerinti három meghatározási módja csak az 1935. évi előléptetési rendelkezések teljes érvénybelépése, tehát az átmeneti idő után juthat az egész vonalon érvényre.

Az 1935. évi előléptetési rendszer rendelkezéseinek életbelépése és végrehajtása tekintetében — a legtöbb vonatkozásban — élesen meg kell különböztetni, hogy valamely rendelkezés szándékolt alkalmazásának időpontja

még az átmeneti vagy

már az 1935. évi előléptetési rendelkezések teljes mértékű érvénybelépése utáni időre esik-e, mert ehhez igazodik az, hogy az A) melléklet „Áttekintési táblázatát”-ban, vagy a D) melléklet a—c) táblázataiban előírtak szerint kell-e az előléptetési feltételeket megkövetelni.

A két időszak alatti eljárás között az a legfontosabb különbség, hogy az átmeneti idő alatt a nem rangsorolt legénység részére meghatározott legkevesebb várakozási idő fokozatosan éri el az előírás szerinti méretet és ezért — függetlenül az egyes rendfokokban eltöltött időtől — a D) melléklet a) táblázatában feltüntetett sorrendben és ütemben toborzási évfolyamoként jelölhetnek ki az előléptetésre sorra kerülők; míg az átmeneti idő után — a toborzási évfolyamoktól függetlenül — az A) melléklet „Áttekintési táblázat”-ában feltüntetett előírás szerint kell a várakozási időt az előléptetés esedékességének napjára kiszámítani.

A szak- és rádió-távírász szolgálatot teljesítők tiszthelyetessé és alhadnaggyá az átmeneti idő alatt is már csak az előléptetési rendelkezések A) mellékletében előírt összcsendőrségi szolgálati idő elérése után, de csak a csoportjukban megürese-

dett rendszeresített helyekre léphetnek elő. Csak a minősítés tekintetében részésül — szolgálati csoportjára való tekintet nélkül — mindenki kedvezményben a *D)* melléklet *b)* táblázatában foglaltak szerint, de csak az ott meghatározott ideig, mert a minősítés tekintetében az átmeneti idő sokkal rövidebb, mint a várakozási idő szempontjából.

Az őrsparancsnokképző iskolát végzettkre vonatkozólag is meg van határozva, hogy az átmeneti idő alatt — feltételezve, hogy a rendszeresített létszámban fogyatéék állott be —, mikor és mily mértékben léptethetők elő tiszthelyettesek az egyes sorolási évfolyamok.

A csapatszolgálatot teljesítő tiszthelyetteseknél az átmeneti idő alatt alhadnaggyá való előléptetés tekintetében csak minősítési kedvezmény van a *D)* melléklet *b)* táblázatában feltüntetett mértékben.

Az átmeneti időre az elméleti képzettség foka, illetve egyeseknél az ezt pótló fokozottabb minősítés fokozata a *D)* melléklet *c)* táblázatából vehető ki.

Mindezekről az egyes rendfokozatokat tárgyaló fejezeteknél még szó lesz.

p) A rangsorolt altisztek sorolási évfolyama megváltozik a mellőzések és a szolgálati idő megszakítása után történt visszavételük esetén. És pedig:

1. Az őrsparancsnokképző iskolát végzett rangsorolt altiszt rangfenntartás nélküli mellőzés esetén, a feltételek megszerzését követő legközelebbi előléptetési időszakkor, az ugyanakkor előléptetésre sorra kerülő őrsparancsnokképző iskolát végzett rangsorolt altisztekkel együtt és pedig ezek élén lép elő és ezek sorolási évfolyamát kapja meg és a további előléptetésnél ezekkel együtt halad.

A szolgálati idő megszakítása esetén visszavett rangsorolt altisztnél az előléptetési rendelkezések 17. pontja szerint kell eljárni. Az új sorolási évfolyamot és a rangszámot a belügyminiszter úr (VI/c osztály útján) állapítja meg. További előléptetés az új „sorolási-évfolyam”-ába tartozókkal együtt történik.

2. A szak- és rádió-távíráshoz szolgálattal teljesítő rangsorolt altiszteknél rangfenntartás nélküli mellőzésük esetén, a mellőzés tartamának megfelelően több összcsendőrségi szolgálati időre lesz szükségük a további előléptetésükhöz.

Az előbbi bekezdésben említettknél a szolgálati idő megszakítása utáni visszavétel esetén annyi évvel lesz több az összcsendőrségi szolgálati évi követelmény, mint ahány évvel későbbre tolódott az új toborzási évfolyam. Az új rangnapot és a toborzási évfolyamot a belügyminiszter úr (VI/c osztály útján) határozza meg.

3. A nem rangsorolt legénység rangfenntartás nélküli mellőzés esetén a feltételek megszerzését követő legközelebbi időszakkor, az akkor előléptetésre sorra kerülőkkel lép elő s a további előléptetésnél pedig a következő rendfokozat eléréséhez megkövetelt várakozási idő szerint halad.

A szolgálati idő megszakítása után visszavett nem rangsorolt legénység további előléptetése az új rangnapjához igazodva történik.

A központi rangsorolás mellett a kerületek a saját állományukon belül kerületi rangsort vezetnek, a belügyminiszter úr (VI/c osztály), illetve áthelyezések esetén az előző parancsnokság által közölt adatok alapján.

r) Az 1935. évi előléptetési rendelkezés megszüntette a szakaszparancsnokok és szakaszparancsnokjelöltek rangsorolását és nyilvántar-

tását, valamint a tiszthelyetteseknek két csoportba való sorolását; de az egyes rendfokozatokon belül a különböző fizetési fokozatok megmaradtak, azonban nem tárgyalja, hogy az egyes rendfokozatokban a magasabb fizetési fokozatok hány év múlva érhetőek el. Az 1926. évi előléptetési rendszer ezt a kérdést is tárgyalta, jövőben az előléptetési rendelkezésektől függetlenül, külön nyer szabályozást.

Az 1935. évi előléptetési rendelkezések szerint azonban — ellentétben az 1926. évi rendszer rendelkezéseivel — előléptetésnél való mellőzés esetén az esedékes magasabb fizetési fokozatba való sorolásnál mellőzésnek nincs helye.

s) Az őrsparancsnokképző iskolát végzett és a szakszolgálatot teljesítők csoportjába tartozó átnövösített és központilag nyilvántartott törzsőrmesterek közül tiszthelyettesé és az összes tiszthelyettesek közül az alhadnaggyá való előléptetésre tekintetbe jövők ranghatárát a belügyminiszter úr (VI—c osztály útján) az előléptetési időszakot legalább 2 hónappal megelőzően közli. A rádió-állomás vezetői vizsgát tett és a kivételesen tiszthelyettesé előléptethető csapatszolgálatot teljesítő törzsőrmesterek esedékessé vált tiszthelyettesi és az összes többi rendfokozatokba való előléptetést pedig az illetékes osztály- (ilyen nem léteben az alosztály-) parancsnokság kezdeményezi. Az előléptetési beadványokat az 1935. évi rendelkezések 18. pontjában foglaltak szerint az osztály, illetve alosztály parancsnokságok szerkesztik és terjesztik elő.

t) Kétes és kivételes esetekben a belügyminiszter úr (VI—c osztály útján) döntését kell kikérni.

Az általános ismertetés után lássuk részleteiben, hogy miként lehet bejutni a csendőrséghez s

mi mindennel kell a bejutottaknak megküzdnie, míg az egyes rendfokozati lépcsőkön a legmagasabb altiszti rendfokozatot elérhetik.

III.

A csendőrlégénységi állomány kiegészítése. A jelentkezők kiválasztása. A felvételi eljárás.

A m. kir. csendőrség felállításáról szóló 1881. évi II. törvénycikk 1. §-a szerint a csendőrlégénység kiegészítése kizárólag önkéntjelentkezők felvétele útján történik. E rendszer alól ezideig kivételt csak a világháborús évek alatti gyakorlat képezett, amikor a csendőrség tulajdonképpeni kiegészítése szünetelt s a hiányt katonailag is csak hiányosan képzett pótsendőrökkel pótolták. Hogy milyen eredménnyel, nem ide tartozó kérdés.

A létszámkiegészítés a legutóbbi évekig kerületenként történt, 1933 óta központi. 1933 óta — az azelőtt követett felvételi eljárásokon kívül — képességi (psychotechnikai) vizsgálat alá is vonják a csendőrljelentkezőket és a kiválasztás a képességvizsgálatok eredményének országos viszonylatban való mérlegelése útján történik. Ezzel volt elérhető, hogy az egész országban jelentkezők közül valóban a legértékesebbek kerüljenek be a testületbe.

A csendőrlégénység kiegészítése a m. kir. csendőrség felállítása óta a honvédségnél tényleges sorhadi szolgálati kötelezettségének utolsó félévében állók — főként tisztessék — és csak másodsorban tényleges szolgálati kötelezettségüknek már elegendő tartalékosok és póttartalékosok közül önként jelentkezők felvételével történik. Ez ma a viszonyoknak megfelelően módosul.

A beállott fogyatékos arányában, rendszerint évente, csendőrségi próbaszolgálatra való jelent-

kezésre felhívás történik, a felvételi feltételek közlésével. A felvételi feltételek a m. kir. csendőrség felállításától a mai napig alig változtak. A most érvényben álló felvételi feltételek a következők:

1. önként jelentkezés,
2. magyar honosság,
3. feddhetetlen előélet mellett erkölcsi érdemesség és nemzeti szempontból való megbízhatóság,
4. nőtlenség,
5. hadi (csendőrségi) szolgálatra való alkalmasság,
6. a mindenkori viszonyokhoz mért tartamú előzetes katonai szolgálat, de szakaszvetőnél nem magasabb rendfokozat,
7. legfelsőbb korhatár a betöltött 30-ik életév,
8. 4 középiskolai osztálynál nem magasabb végzettség,
9. írás-, olvasás- és számolásban való jártasság; és végül
10. legalább 166 cm testmagasság.

A csendőrrajelentkezőket kerületenként gyűjtik. A kerületi parancsnokságok a jelentkezőknek az általános felvételi feltételeknek fennforgását igazoló okmányokkal felszerelt kérvényeit, illetve „életleírás”-alkat először általánosságban felülbírálják és azután az általános felvételi feltételeknek megfelelő jelentkezőket részletes felvételi eljárás alá vonják, ami prioritásból, részletes orvosi megvizsgálásból és képességvizsgálatból áll.

Tehát az általános felvételi feltételeknek megfelelő jelentkezőknek és hozzátartozóinak erkölcsi előéletét kipuhatólják és amennyiben ez, a

jelentkező és hozzátartozói feddhetlen és erkölcsi előéletét igazolja, a jelentkezőt orvosilag részletesen megvizsgálják és ha a csendőri csapatszolgálatra testileg is alkalmasnak találják, képességvizsgálati eljárás alá bocsátják.

A képességvizsgálat eredményét a kerületek a belügyminiszter úrhoz (VI—c osztály) felterjesztik, ahol mind a 7 kerület által felterjesztett jelentkezők adatait összevetik, arányosítják és különböző szempontokból való mérlegelés után az országos viszonylatban legjobbnak mutakozókat kijelölik és kerületenkint szétosztják a mutakozó létszámihiányok arányában. A lovas fegyvernemekről származókat lehetőleg olyan kerületekhez osztják be, amelyeknek lovas őrsük is vannak.

Elsőbbség illeti meg a felvételnél a hadiárvédakat, továbbá hadirokkantak, a csendőrraltisztek és a vitézek gyermekeit.

A kerületek a nekik juttatott csendőrrajelentkezőket osztályaik között szétosztják, ezek pedig a létszámihiányt mutató őrsőkre beosztják.

A kerületek a belügyminiszter úr (VI—c osztály) által megjelölt napra az előző bekezdésben említett illetékes osztályparancsnokságokhoz behívják a kijelölt csendőrrajelentkezőket, akik ott — mivel a felvételi eljárásról történt orvosi megvizsgálásuk óta esetleg már hónapok is elmúlhattak —, újból orvosi vizsgálat alá kerülnek és ha csendőri csapatszolgálatra fogyatékoság nélkül ismét alkalmasnak bizonyulnak, felszerelnek és miután az előírt csendőri szolgálatra vonatkozó kötelezőt két tanu előtt aláírták, esküt tesznek és a számukra kijelölt gyalogtanalosztályokhoz útbaindulnak.

IV.

A próbacsendőr.

A részletes felvételi eljáráson megfelelt csendőri próbaszolgálatra behívott, a szolgálati kötelezést aláírt és a katonai- és csendőresküt letett jelentkező tizedesi rangjelzést viselő próbacsendőr lesz.

Az 1881. évi II. t.-c. 1. §. b) pontja szerint csak három évi csendőrségi szolgálatra kellett a jelentkezőknek magukat kötelezniök. Ez a világháborút követő évekig változatlan volt. A trianoni békeszerződés érvénybelépése után ez a változott viszonyok szülte követelményeknek megfelelően változott.

A m. kir. csendőrség megszervezése óta a próbacsendőr rangjelzése több változáson ment keresztül. Kezdetben, 1881-ben is a tizedesi rendfokozat volt a legmagasabb, amelyet a próbacsendőrök, illetve mint akkor neveztek a próbaszolgálatot teljesítőket: a „csendőrujonc”-ok viselhettek. Ugyanez volt akkor „csendőr” rangjelzése is. A próbacsendőr rangjelzésének meghatározásánál az elv az volt, hogy a felvétel legfeljebb csak a legalacsonyabb csendőrségi rendfokozatban, tehát a csendőr rangjelzésének megfelelő rangjelzéssel lehetséges. Később, amikor a csendőr rangjelzése is — az azóta már szintén megváltoztatott — három celluloidcsillag lett, a próbacsendőrök is megtarthatták szakaszvezetőig bezárólag a honvédségnél viselt rangfokozati rangjelzésüket. Kezdetben a rendfokozat nélküli honvédek és őrvezetők nem viseltek a csendőrségi próbaszolgálat alatt rendfokozati jelzést. Csak 1913-ban engedték meg, hogy az őrvezetők is megtarthatták a honvédségi rendfokozatukat.

A próbaszolgálat tartama a katonailag már kiképzett próbacsendőrök részére 18 hónap, a katonailag még ki nem képzettek részére pedig 2 év.

A próbaszolgálat tartama eredetileg a m. kir. csendőrség megszervezésekor csak 6 hónap, majd később egy év volt és csak 1932 óta emelkedett 18 hónapra, illetve 2 évre, hogy a csendőrlégénység katonái, csendőri és erkölcsi értéke a mai kor fokozottabb követelményeinek megfelelhessen.

A próbaszolgálatot megszakítani nem lehet, tehát pl. 12 havi csendőrségi próbaszolgálat után a testületből eltávozott próbacsendőrnek — esetleges visszavétele esetén — a 18 havi próbaszolgálatát újra kellene kezdeni. Így a próbacsendőrök-nél nem nyerhet alkalmazást az 1935. évi előléptetési rendelkezések 11. pontjában a szolgálati idő megszakítása után visszavettekre vonatkozó rangmeghatározási eljárás, az csak a volt csendőr-altisztek visszavételi eseteire vonatkozik.

A próbacsendőrök sem a próbaszolgálatuk alatt, sem a véglegesítésükkor nem kerülnek rangsorba, hanem csak csendőrségi toborzási évfolyamba sorolnak, éspedig az ugyanazon naptári évben a csendőrséghez felvett összes próbacsendőrök a belépésük naptári éve számát viselő toborzási évfolyamba. Ezt a toborzási évfolyamba való beosztást az egész tényleges csendőrségi szolgálati ideje alatt mindenki megtartja, kivéve azokat, akik véglegesítésük után a szolgálatukat megszakítva lépnek vissza újból a csendőrséghez.

A próbacsendőrnél más fegyveres testületekkel való viszonylatban rangnapként a felvétel napja számít. Testületen belül csak rangmeghatározásnak van helye, mert előfordulhat, hogy a próbacsendőrök között is szükséges a rangviszonyt, illetve rangelsőbbiséget meghatározni. Pl.

egy ősre két különböző tanalosztálytól vonul be ugyanazon nappal két próbacsendőr. Ez esetben az őrsparancsnoknak szükséges tudni, hogy a két próbacsendőr közül melyiket tekintse rangban idősebbnek.

A próbacsendőrök egymásközötti rangjuknak meghatározása az alábbiakban előírt adatoknak sorrendben való mérlegelése útján történik:

1. A próbacsendőr tanfolyam elvégzésének ideje (ennél a január hó 1-e és június vége között, valamint a július 1-e és december vége között vizsgázottak külön-külön rangmeghatározási csoportot képeznek),

2. a próbacsendőr tanfolyam összeredményének fokozata,

3. a honvédségnél viselt rendfokozat,

4. a honvédségi szolgálati idő, és

5. az életkor.

A próbacsendőrök kiképzése mindenkor két részre tagozódott: elméletire és gyakorlatira. A m. kir. csendőrség megszervezésekor az elméleti kiképzés csak 6 hétig tartott, amit később — a próbaszolgálatnak egy évre való felemelése után — 4—6 hónapra emeltek fel.

A próbaszolgálatnak kiképzés szempontjából való tagozódása az idők folyamán többször változott. Pl. 1922-ben az akkori egy évi próbaszolgálat ideje a következő kiképzési időszakokra oszlott:

2½ havi katonai kiképzés;

4½ havi elméleti kiképzés, és

5 havi gyakorlati próbaszolgálat, lehetőleg valamelyik járás (mai szárny-nak felel meg) parancsnokság székhelyén lévő őrsön.

A ma érvényben álló 18 havi próbaszolgálat a következőképpen oszlik meg:

3 hónapi katonai kiképzés valamelyik gyakorlog tanalosztálynál. Ezen időszak alatt a katonai kiképzésen felül a legszükségesebb csendőri tudnivalókat is el kell sajátítani a próbacsendőrnek, hogy a

2 hónapi őrsrehelyezése alatt járőrtársi teendőket szükségképpen ellátni képes legyen. Ennek az őrsre való kihelyezésnek az a célja, hogy a próbacsendőr az őrs közbiztonsági szolgálatairól némi fogalmat nyerjen, hogy ezáltal az ezt követő

7 hónapos próbacsendőri elméleti tanfolyam alatt a tananyag megértése könnyebb legyen. Az elméleti tanfolyam végén bizottság előtt vizsgán kell bebizonyítania a próbacsendőrnek, hogy reményt nyújt arra, hogy jó csendőrré fog válni. A vizsga sikeres letétele után a tanalosztályparancsnok a sikerrel vizsgázott próbacsendőröket a „Cs—5.” jelzésű utasítás 26. pontjának 2. bekezdésében foglaltak értelmében „Jellemzés”-sel indítja útba az állományilletékes őrsükre, hogy ott a próbaszolgálatuk befejezéséül a

6 hónapos gyakorlati próbaszolgálatot is teljesíthessék, hogy annak sikeres elvégzése után mint „csendőr”-ök véglegesíthetők legyenek.

A véglegesítés napja: a csendőrségi szolgálatra való felvétel napjától számított próbaszolgálat utolsó napját követő nap. Pl. az 1935. évi április hó 1-ével felvett próbacsendőrök 1936. évi október hó 1-ével lesznek véglegesíthetők.

Azoknál az elméleti vizsgát sikeresen letett próbacsendőröknél, akiknél a 6 havi gyakorlati próbaszolgálat alatt megnyugtatóan még nem lehetett eldönteni, hogy a véglegesítésük a szolgálat érdekében kívánatos-e, az 1932. évi szeptember 21-én kelt 147.604—VII/c 1932. számú belügyminiszteri rendelet utolsó bekezdésében fog-

laltak alapján a kerületi parancsnokság javaslatára a belügyminiszter úr (VI/c osztály útján) a próbaszolgálatot 6 hónappal meghosszabbíthatja. Ez a meghosszabbítás a későbbi véglegesítés dacára sem jelent rangvesztést, mert a későbbi véglegesítés nem előléptetés és mert az őrmesteri előléptetéshez 7 évi összesenőrségi szolgálati év szükséges.

Szó lehet még a próbaszolgálat esetleges meghosszabbításáról abban az esetben is, ha a próbacsendőrt az elméleti vizsga letételében méltánylást érdemlő ok akadályozta. Ilyen esetekben a belügyminiszter úr (VI/c. osztály útján) dönt. Pl. egy próbacsendőr az elméleti tanfolyam negyedik hónapjában szolgálatteljesítés közben szenvedett sérülés következtében 3 hónapig szolgálatképtelen volt, de teljesen felgyógyult. Ha a belügyminiszter úr (VI/c osztály útján) engedélyezi a próbaszolgálat meghosszabbítását, akkor a legközelebbi próbacsendőri elméleti tanfolyamig gyakorlati próbaszolgálatot teljesítene ez a próbacsendőr és így — a próbaszolgálat tagozódását tekintve — ilyen kivételes esetben előfordulhat, hogy a 18 hónapi próbaszolgálat lényegesen kitolódik. — Azonban — a már említett okból — ez esetben sem érné rangvesztéség a próbacsendőrt.

A próbacsendőri elméleti tanfolyamon elégtelen osztályzatot nyert próbacsendőr nem véglegesíthető. És mivel a tanfolyam nem ismételtető meg, az ilyen próbacsendőrt a Szut. 27. pont 1. alpontja alapján elbocsátják.

A próbacsendőrök kiképzése régebben kerületenként történt, a kerületi parancsnokságnak közvetlenül alárendelt tanosztályban. A próbacsendőrök egyöntetű kiképzését célozta az 1913. év november 3-án a nagyváradi „Országos M. kir.

Csendőriskolá"-nál az altisztképző tanfolyam mellett felállított 2—6 hónapos próbacsendőr tanfolyam is. Ugyanekkor megszűntek a kerületeknél a tanosztályok, amelyeket azonban a világháború után ideiglenesen ismét felállítottak, mert Nagyvárad elvesztése miatt a próbacsendőröknek alig megindult központi kiképzése lehetetlenné vált.

Rövidebb átmeneti idő után a próbacsendőrök kiképzését a világháború után a vármegyei (mai osztály) csendőrparancsnokságokint felállított csendőriskolák végezték, amelyek idővel számszerűleg csökkentek és csendőr gyalog tanalosztály elnevezést kaptak.

A próbacsendőrök elméleti kiképzésének tananyaga ma az alábbiak szerint tagozódik:

A) Csendőrségi főtárgyak:

Szut.,
Btk.,
Kih. btk.,
Nyomozástan,

B) Csendőrségi mellék tárgyak:

Törvényes rendelkezések (erdő-, vadász- stb. törvények),
Illetékszabályzat,
Ruhagazdálkodási utasítás,
Közlekedési Kodex,

C) Katonai főtárgyak:

Szolg. Szab. I. Rész,
Gyal. Gyak. Szab.,
„E—25.” 1. f. Lőutasítás,
Fegyverutasítás,

D) *Katonai melléktárgyak:*

„Cs—3.” Csendőrségi fegyver- és löutasítás,
 Testnevelési utasítás,
 „Cs—9.” Kardvívás,
 „E—30.” Sportutasítás,
 Térképolvasás,

E) *Általános ismeretek:*

Írás és fogalmazás,
 Számolás,
 Rajzolás,
 Földrajz,
 Történelem,
 Hazafias és nemzetvédelmi oktatás,
 Egészségápolás,
 Illemtan.

A felsorolt tantárgyak csak olyan mértékben képezik az oktatás tárgyát, amennyiben szükséges, hogy a próbacsendőrök véglegesítésük után mint járőrtársak, hivatásuknak jól megfelelhessenek.

V.

A csendőr.

Az előírt 18 hónapi — esetleg meghosszabbított — próbaszolgálat letelte után csendőri rendfokozatban véglegesíthető az a próbacsendőr, aki a próbacsendőr-tanfolyamot eredményesen elvégezte és rátermettségénél fogva csendőrségi szolgálatra alkalmasnak bizonyult.

Azokat a próbacsendőröket, akik a feltételeknek nem feleltek meg, elbocsájtják. Ez lényegében nem más, mint a többi legénységi rendfokozatknál alkalmazott előléptetésbeni mellőzés, de

azzal a különbséggel, hogy a próbacsendőrnél ez egyúttal elbocsájtást is jelent.

Mint láttuk, a próbacsendőr csendőrré való véglegesítésének is hármas feltétele van:

a várakozási időnek értelemszerűleg megfelelő 18 — esetleg több — havi próbaszolgálat, a megkívánt szellemi, illetve elméleti képzettség elnyeréséhez (próbaszendőri-) tanfolyam sikeres elvégzése és

a próbaszolgálat alatti kifogástalan viselkedés és a csendőrségi szolgálatra való rátermettség igazolása, ami lényegében azonos a minősítési feltételekkel.

Minden időben meg volt a véglegesítésnek ez a hármas feltétele. A véglegesítés joga a kerületi parancsnokot illeti meg.

A csendőrök nincsenek rangsorolva, csak csendőrségi toborzási évfolyamba vannak sorolva, így még nem is lehetnek előléptetési időszakokra is megosztva, mert a csendőrré való véglegesítés nem előléptetés.

A csendőr rangnapja tulajdonképpen a véglegesítés napja, de ez a testületen belül a rangmeghatározásnál figyelmen kívül marad, mert a tanulmányi eredmény értékelése lép előtérbe.

Ha egy csendőr a tényleges szolgálatát várakozási illetményekkel való szabadságolása, nyugállományba való helyezése vagy bármely más ok miatt megszakítja — visszavétele esetén — csak az esetben tartja meg az eredeti csendőrségi toborzási évfolyamát és az eredeti rang (véglegesítése) napját, ha a megszakítás egy, évet meg nem halad.

Az egy évet meghaladó megszakítás után történt visszavétel esetén a csendőrnek mind a csendőrségi toborzási évfolyamát, mind a rang (véglegesítése) napját újból kell meghatározni.

Csendőrnél az új toborzási évfolyamot úgy állapítjuk meg, hogy a tényleges állományból távol töltött minden teljes évet és a töredékevékek hat hónapi vagy ezen felüli részét egy-egy évnek számítva, hozzáadjuk az eredeti csendőrségi toborzási évfolyam számához.

Az új rangnap meghatározásánál a csendőrnél a megszakítás teljes tartamát adjuk hozzá a véglegesítése napjához. A csendőrnél nem nyerhet alkalmazást az 1935. évi új előléptetési rendelkezés 11. pontjának 2. bekezdésében leírt eljárás teljes mértékben, mert a csendőrök csendőrségi toborzási évfolyamukon belül még nincsenek előléptetési időszakokra megosztva. Az őrmesteri előléptetésnél közömbös, hogy a csendőrök a toborzási évfolyamukon belül miként soroltatnának rangelsőbbség szerint, mert a csendőrök az őrmesteri előléptetéskor a járőrvezetői tanfolyam összeredményének a fokozata szerint oszlnak meg előléptetési időszakokra.

Példa a tényleges csendőrségi szolgálatát megszakított csendőrnél az új csendőrségi toborzási évfolyam és az új rangnap meghatározására:

A csendőrséghez 1930 február 1-ével felvett, tehát az 1930. évi csendőrségi toborzási évfolyamhoz tartozó és 1931 február 1-ével véglegesített csendőr 1932 március 1-vel szolgálatát megszakította és 1933 október 1-vel újból belépett. Távol volt 1 évet és 6 hónapot. Ennek a csendőrnnek az új toborzási évfolyama 1932, az új csendőri rangnapja pedig 1932 augusztus 1. lesz és őrmesterré, tekintettel, hogy az új toborzási évfolyama után az őrmesteri előléptetése esedékességének időpontja még az átmeneti időre esik, 1939-ben lép elő az 1935. évi előléptetési rendelkezések *D)* melléklet *a)* táblázata szerint, a járőrvezetői tanfolyam elvégzése esetén ennek eredménye, ellen-

kező esetben a *D)* melléklet *c)* táblázata szerint a minősítése fokozatának megfelelő előléptetési időszakok, ha egyébként az összes többi feltételeknek is megfelel.

Egy 1924 október 29-én a csendőrséghez belépett és 1925 október 29-én véglegesített csendőr 1928 július 1-től 1929 január 1-ig a szolgálatát megszakította. Távol volt 6 hónapot. Ennek a csendőrnnek sem a toborzási évfolyamát, sem a rangnapját nem kell újból megállapítani.

Csendőröknél az új csendőrségi toborzási évfolyamba való sorolásra és az új rangnap meghatározására a kerületi parancsnok jogosult.

Ha valamelyik csendőrnél a rangelsőbbség megállapítása válna szükségessé, az az alábbiakban előírt adatoknak a felállított sorrendben való meghatározása útján történik:

1. a véglegesítés éve,
2. a próbacsendőri tanfolyam összeredményének fokozata,
3. a honvédségnél viselt rendfokozat,
4. a honvédségi szolgálati idő,
5. az életkor.

Csendőrök közötti rangelsőbbség meghatározásának szükségességére példa:

Egy járőrvezetői tanfolyamból karhatalmi célból egy örsre 5 csendőrt indítanak útba. Szükséges tudni, hogy a szállítás vagy a menet alatt, a bevonulásig kit kell rangban legidősebbnek — jelen esetben előjárónak — tekinteni.

*

A csendőr rendfokozati jele: 3 celluloid csillog és sárga selyem paszomány.

A csendőri rendfokozat egyenlő értékű a honvéd szakaszvezetőivel, de — mint láttuk — külső megkülönböztetésében eltér a honvéd szá-

kaszvezető rendfokozat-jelzésétől, mert 3 csillag mellett még a sárga paszomány is hozzátartozik a csendőr rangjelzéséhez.

A csendőr rendfokozati jele 1882-ben 2, majd 1912-ben 3 celluloid csillag volt. Ez utóbbi szolgált még az akkor létezett örsvezetői és más címzetes rendfokozatok jelzésére is.

A csendőr sárga paszományának eredete viszonylagos 1916-ba, amikor a világháború alatt az altiszti vizsgát nem tett csendőrök előléptethetése végett az alörmeisteri rendfokozatot rendszeresítették 3 celluloid csillag és sárga selyem paszomány rangjelzéssel. A világháború végére a kiegészítés szünetelése miatt alig maradt már csendőr és így akkor a csendőrségnél a legkisebb tényleg viselt rendfokozat az alörmeisteri lett. Ennek tudható be, hogy az 1920. évi átszervezők a megszüntetett alörmeisteri rendfokozat jelzése maradt a csendőr rendfokozati jelzése.

*

A fegyverszaki és patkolómesteri szakszolgálatban való kiképzésre már a csendőr is tekintetbe jöhet. A fegyverszaki-, illetve a patkoló szakszolgálatot teljesítők állományában beálló hiány mérvéhez nemcsak a csendőr rendfokozatban állók, hanem örmesterek és törzsörmesterek is figyelembe jöhetnek. A szakvizsgát tett csendőröket mint fegyverszaki-, illetve patkolómesterjelölt csendőrt a belügyminiszter úr (VI—c osztály útján) tartja nyilván. Végleges átminősítésre csendőrök nem jöhetnek tekintetbe, — azonban ilyen szakszolgálatra — mint jelöltek vezérelhetők.

Csendőrt, a fegyverszaki- és patkolómesteri szakszolgálatra vezényltek kivéve, — csak az örsökön, nyomozóalakulatok külső csoportjánál és kivételesen tanalakulatoknál oktatósegédnek szabad beosztani. Irodai szolgálatra csendőrt 1935 december 31-től még kivételesen sem szabad alkalmazni.

VI.

Az örmester.

Mielőtt a csendőr a következő rendfokozatot elérhetné, meg kell felelnie három újabb feltételnek:

1. a próbaszolgálatnál együtt legalább 7 évi csendőri szolgálattal kell rendelkeznie,
2. minősítésében az előléptetését megelőző legutolsó két évben legalább „jó” összegyéniségűnek kell leírva lennie, és
3. a járőrvezetői tanfolyamot sikerrel kell elvégeznie.

A „csendőr” rendfokozatú egyéneknél 1935. évvel az átmeneti időszak megszűnt és ezért már 1936-tól az örmesterré történő előléptetésnél az előléptetési rendelkezések A) mellékletében foglaltak teljes mértékben alkalmazást nyernek. Ennek megfelelően a várakozási időt az előléptetés esedékességének napjára kell kiszámítani. Pl. Az 1931. évi csendőrségi toborzási évfolyamba tartozó csendőrök 7 csendőrségi szolgálati év után, tehát 1938-ban lesznek örmesterré előléptethetők, éspedig május 1-vel, illetve november 1-vel a járőrvezetői tanfolyamban elért összeredmény fokozatának megfelelően, ha az egyéb előléptetési feltételeknek is megfelelnek.

Az előléptetéshez szükséges várakozási idő — külön belügyminiszteri rendelkezés nélkül is — a következő esetekben hosszabbodhatik meg a csendőrnél:

a) Időlegesen, ha a csendőr rangfenntartással van mellőzve, de csak abban az esetben, ha a mellőzés oka idővel megszűnik, mert egyébként a rangfenntartással való időleges mellőzés rangfenntartás nélküli végleges mellőzéssé válik. Az időleges mellőzés okának megszüntét követő legközelebbi előléptetési időszakkor a rangfenntartással mellőzött csendőr visszamenőleges ranggal lép elő őrmesterré.

Pl.: Egy 1928. toborzási évfolyamba tartozó csendőr az őrmesteri előléptetése előtt 3 hónappal, azaz 1935 aug. 1-én szolgálat teljesítése közben megsérült. Két hónapi kórházi ápolás után felülvizsgálták és 6 hónapra várakozási illetményekkel szabadságolták. A 6 hónap leteltével, 1936 ápr. 1-ével felgyógyult és további tényleges szolgálatra kötelezték. Ezt a csendőrt felgyógyulása után, 1936 május hó 1-én 1935. év november 1-ei ranggal léptetnék elő őrmesterré. Ha azonban a csendőr nem gyógyult volna fel a 6 hónap leteltével, hanem további 12 hónapra szabadságolták volna várakozási illetményekkel, akkor már az első 6 hónapi szabadságolásakor rangfenntartással való mellőzése automatikusan rangfenntartás nélküli mellőzéssé változnék, illetve a szolgálati idő megszakításának tekintetnék a tényleges szolgálatból való távolléte, mert már az 1 évet meghaladná. Ha a tényleges szolgálatba visszavennék ezt a csendőrt, akkor új toborzási évfolyamát és új rangját is meg kellene határozni a már ismertetett módon. Tehát 1935 október 1-től 1937 április 1-éig volna távol és így az új toborzási évfolyama 1930 lenne és ennek megfelelően az előléptetési rendelkezések D) melléklet a) táblázata szerint, — tekintettel, hogy a kérdéses előléptetés még az átmeneti időre esnék — ez a csendőr 1937 május 1-én 1937 május 1-ével, tehát

rangvesztéssel volna csak őrmesterré előléptethető.

b) Véglegesen meghosszabbodik a várakozási idő, ha a csendőr rangfenntartás nélkül lenne mellőzve, és pedig mindaddig, míg a gátló ok meg nem szűnik, de ez esetben is a mellőzés okának megszüntét követő legközelebbi előléptetési időszakkor lehetséges az előléptetés.

Pl.: Egy 1929. toborzási évfolyamba tartozó csendőrt, aki a járőrvezetői tanfolyamot elégséges eredménnyel végezte, 1935. évre vonatkozólag „megfelelő” összegyéniségűnek minősítik. Ez a csendőr 1936 november 1-én már nem lesz előléptethető őrmesterré, amit egyébként az előléptetési rendelkezések D) melléklet a) és c) táblázatai lehetővé tennének, hanem csak — legjobb esetben — 1938 május 1-én és pedig 1938 május 1-ével, mert az egymást közvetlen követő két „jó” minősítési feltételt előbb nem szerzheti meg. Tehát ez a csendőr rangfenntartás nélkül lenne mellőzve 1936 november 1-től 1938 május 1-ig.

c) Harmadik esetnek ide sorolhatjuk a járőrvezetői tanfolyamot elégtelen eredménnyel végzett csendőrnek az őrmesteri előléptetéséhez szükséges várakozási idejét. Az ilyen csendőr soha sem léptethető elő őrmesterré és ezért legjobb esetben a minősítvényi táblázata 22. rovatában a további előléptetésre „nem alkalmas, a tényleges szolgálatban meghagyható”-nak minősíthető, de mert a további előhaladás le van zárva előtte, sem szolgálati, sem egyéni érdek nem kívánja, hogy sokáig csendőr maradjon.

A minősítési feltétel az előléptetést közvetlenül megelőző 2 évről — az átlagot jelentő — „jó” szigorúbb az 1926. évi rendszer követelményénél, mert akkor csak a legutolsó évről kellett „jó” minősítést felmutatni.

Az őrmesteri előléptetés előtt minden csendőrnek a járőrvezetői tanfolyamot sikerrel kell elvégeznie.

A járőrvezetői tanfolyam sikeres elvégzése mint előléptetési feltétel nem új dolog a csendőrségnél, mert már 1909-ben volt ilyen irányú kísérlet, amikor az év szeptember 1-én felállított nagyváradai „M. kir. csendőr továbbképző és altiszti iskola” keretében, az altiszti tanfolyam mellett továbbképző tanfolyam is megkezdette — ideiglenesen — a működését azzal a céllal, hogy egységes, széles alapokra fektetett kiképzési rendszer alapján képezzen ki járőrvezetőket és őrsparancsnokhelyetteseket.

Ennek a tanfolyamnak a tartama 6 hónap volt. A nagyváradai „M. kir. csendőr továbbképző és altiszti iskola” 1912-ben működését ideiglenesen beszüntette, míg felépült és az 1913 november 3-án megnyílt „Országos m. kir. csendőriskola” megkezdhette működését. Ezen új intézmény tantervében azonban már nem szerepelt a járőrvezetői tanfolyam.

Az 1926. évi előléptetési rendszer az őrmesteri előléptetés egyik feltételeként előírta a járőrvezetői tanfolyam sikeres elvégzését, azonban ez valóban csak az 1932. évi március hó 23-án kelt 45.316/eln. VI—c 1932. számú belügyminiszteri rendelet kiadása után 1932 április 1-vel — az 1935. évi előléptetési rendszer kidolgozása és az ezzel kapcsolatos tárgyalások megkezdésekor — kezdhette meg működését.

A járőrvezetői tanfolyam célja: az őrsökön már néhány évi járőrtársi közbiztonsági szolgálatot teljesített csendőröknek a járőrvezető részére előírt összes követelményeknek megfelelni tudó, elméletileg is kellően képzett jó járőrvezetők képzése.

A járőrvezetői tanfolyamba való bevezénylések általában a csendőrségi toborzási évfolyamok sorrendjében történnek.

A tanfolyam tartama 5 hónap. Az első alkalommal az 1925. évi január hó 1-én felvett, tehát a 8. csendőrségi szolgálati évüket teljesítő, az akkori előléptetési feltételek szerint már a törzsőrmesteri előléptetés előtt álló őrmesterek kerültek bevezénylésre.

A járőrvezetői tanfolyam felállításakor az akkor már tervbe vett 1935. évi előléptetési rendelkezésekkel összhangban álló eljárás biztosítása végett átmenetileg el kellett attól tekinteni, hogy az őrmesteri előléptetés feltételeként megköveteltesék a járőrvezetői tanfolyam sikeres elvégzése, mert az 1926. évi előléptetési rendszer szerint az őrmesteri rendfokozatot 5, illetve — a legalább egy évi katonai szolgálattal rendelkezők — 4 évi csendőrségi szolgálati idő után elérhették. Ezért egyelőre — addig, míg a „csendőrr” rendfokozatban levő toborzási évfolyamok a tanfolyamba vezénylésre sorra nem kerülnek — törzsőrmesteri előléptetési feltételként szerepelt a járőrvezetői tanfolyam sikeres elvégzése.

Az előbb kifejtettek miatt, az 1925. évi csendőrségi toborzási évfolyamba tartozóknál idősebb, törzsőrmesteri előléptetés előtt álló őrmestereknél és azoknál a fiatalabb csendőrségi toborzási évfolyamokba tartozó csendőröknel, akik a járőrvezetői tanfolyamba való bevezénylésük előtt kerültek sorra őrmesteri előléptetésre, el kellett tekinteni a járőrvezetői tanfolyam elvégzésétől, de ennek ellenében ezeknél a minősítési feltételt szigorúbban bírálták el. Ennek az elvnek az érvényesítése mutatkozik az 1935. évi előléptetési rendelkezések D) melléklet c) táblázata szerint az

elméleti képzettség helyett megkövetelt minősítési feltételek előírásánál is.

A járőrvezetői tanfolyam tananyaga a tantárgyak számát tekintve, alig különbözik a próbacsendőri iskola tantárgyaitól, mert csak a törvénytudomány orvostannal s a bűnügyi vegytannal bővült és néhány melléktantárggyal csökkent. Azonban a két tanfolyam tananyaga között az a lényeges és főkülönbség, hogy a járőrvezetői tanfolyamban az egyes tantárgyak anyaga mennyiség és minőség szempontjából fokozódik és: míg a próbacsendőri iskolában a hangsúly inkább az elméleten, a járőrvezetői tanfolyamban a gyakorlatiasságon van.

A járőrvezetői tanfolyam elvégzésének eredménye alapján rangsorolás nem történik, csak a tanulmányi eredményt csoportosítják fokozatok szerint. Az eredmény fokozatának azonban nagy hatása van, mert a tanfolyamot végzett csendőrök az őrmesteri előléptetéskor toborzási évfolyamukon belül ennek alapján oszlanak meg előléptetési időszakokra. Az itt szerzett rangelőny, illetve ranghátrány a nem rangsorolt legénységig végig kíséri az egész csendőri életpályáján.

Az 1933. évi november 11-én kelt 47.050/eln. VII—c 1933. sz. B. M. rendelet értelmében a járőrvezetői tanfolyamon elégtelen osztályozást nyertek, a tanfolyamot többé nem ismételték meg és pótvizsgára sem bocsájthatók, tehát az ilyen csendőr többé elő nem léptethető.

Azok, akik egészségi okokból a csendőrségi toborzási évfolyam társaik bevezénylésekor kimaradtak, vagy azok, akik a tanfolyamot megkezdették, de egészségügyi okokból be nem fejezték, vagy ilyen okból kimaradtak, felgyógyulásuk után a legközelebbi tanfolyamba kerülnek. Ha a járőrvezetői tanfolyam elvégzése előtt őrmesteri

előléptetésre sorra kerülne olyan csendőr, aki a járőrvezetői tanfolyamot egészségügyi okokból nem volt képes kellő időben elvégezni, azt — egyelőre — az előléptetésben rangfenntartással kell mellőzni.

A fegyverszaki- és patkolómesterei szakvizsgát tett csendőröknek járőrvezetői tanfolyamot végezniök nem kell, mert ezek szakszolgálatra vannak vezényelve, illetve már átminősítve.

Az őrmesterré való előléptetés joga mind most, mind a m. kir. csendőrség felállításától kezdve mindenkor a kerületi parancsnokot illette meg.

A csendőröknek az őrmesterré történő előléptetésükkor, a toborzási évfolyamukon belül, előléptetési időszakokra való megosztásáról és az előléptetésnél való mellőzésük eseteiről már szó volt.

Az őrmesterek nincsenek rangsorolva, hanem mint a csendőrök, csak csendőrségi toborzási évfolyamokba vannak sorolva.

Az őrmesterek rangnapja az őrmesterré történt előléptetésük napja, kivéve azokat, akik a szolgálatuk megszakítása után vétettek vissza a tényleges állományba. A tényleges szolgálati idő megszakítása után visszavett őrmesternél az új csendőrségi toborzási évfolyam meghatározásánál hasonló eljárást kell követni, mint a csendőrnél. Az új rangnap megállapítása annyiban módosul, hogy az őrmesternél már teljes mértékben alkalmazást nyernek az 1935. évi előléptetési rendelkezések 11. pontjában foglaltak. Tehát az őrmesternél a tényleges állományból távolléttöltött teljes időt az eredeti őrmesteri rangnaphoz hozzá kell adni és ha az így nyert időpont az előléptetési időszakok egyikével sem egyezik, akkor a — visz-

szafelé eső — legközelebbi előléptetési időszak, tehát mindig a kedvezőbb lesz az új rangnap és az ezen időszaknak megfelelő rangnappal bíró őrmesterek végére sorol.

Ha két őrmester között a rangviszonyt kell meghatározni, akkor az 1935. évi előléptetési rendelkezések 9. pontjában foglaltak értelmében e tekintetben esetenként kell az alábbiakban felsorolt adatoknak, a felállított sorrendben való meghatározás útján dönteni:

1. az őrmesteri előléptetési nap (rangnap),
2. csendőrséghez való belépés éve,
3. a járőrvezetői tanfolyam összeredményének fokozata,
4. a honvédségnél viselt rendfokozat,
5. a honvédségi szolgálati idő,
6. az életkor.

Az őrsők életében az őrmesterek közötti rangsábság meghatározásának szükségessége mindennapi lehet. Pl. Egy őrmestervezette járőr segítséget kér. A segély-járőr vezetője is őrmester. Az együttes továbbműködéshez szükséges a két járőrvezető közötti rangviszony megállapítása.

*

A tényleges szolgálati idejének megszakítása után visszavett őrmester új rangnapjának meghatározásánál kétféle eset fordulhat elő:

a) A visszavett őrmester új csendőrségi toborzási évfolyamába tartozó őrmesterek még az 1935. évi előléptetési rendelkezések D) melléklet a) táblázatában az átmeneti időre megszabott feltételek szerint, toborzási évfolyamonként lépnek elő. Ebben az esetben az újból sorolt megtartja módosítás nélkül a megszakítás ideje hozzáadásával kiszámított új rangnapot, de az új toborzási évfolyamába tartozókkal lép tovább elő.

Pl.: Egy 1926 szeptember 1-én csendőrséghez belépett és 1927 szeptember 1-én véglegesített s 1930 szeptember 1-én őrmesterré előlépett őrmester a tényleges szolgálatát 1933 április 1-én megszakította és 1935 november 1-én a tényleges szolgálatba visszavétetett. Távoztoltott 2 évet és 7 hónapot. Új toborzási évfolyama 1929, új őrmesteri rangnapja pedig 1933 április 1. lesz, mert az 1929-es toborzási évfolyamba tartozók csak 1936-ban lépnek elő őrmesterré. Mivel az 1929-es toborzási évfolyamba tartozó őrmesterek törzsőrmesterré való előléptetése az 1935. évi előléptetési rendelkezések D) melléklete a) táblázata szerint még átmeneti időre esik, ezek előléptetésének esedékessége nem a törzsőrmesterré való előléptetés egyik feltételként megszabott várakozási idő, hanem a toborzási évfolyam után igazodik és ennek megfelelően a példában szereplő őrmester 1942 május 1-én léphetne elő törzsőrmesterré, mert a szolgálati idő megszakítása után visszavettek rangnapjának visszamenőleges — kedvezőbb — számítási elve alapján ezt az őrmestert úgy kell tekinteni, mintha a D) melléklet c) táblázatában foglaltak szerint 1936 május 1-én lépett volna elő őrmesterré.

b) A visszavett új toborzási évfolyamába tartozó őrmesterek már az 1935. évi előléptetési rendelkezések A) melléklet „Áttekintési táblázat”-ában előírt feltételek, tehát a várakozási idő kiszámítása alapján lépnek elő törzsőrmesterré. Ebben az esetben a visszavettnek az előléptetési rendelkezések 11. pont 2-ik bekezdése szerint kell az új rangnapját meghatározni.

Pl.: Egy 1928 október 1-én a csendőrséghez belépett és 1929 október 1-én véglegesített s 1934 november 1-én őrmesterré előlépett őrmester 1935 augusztus 1-én leszerelt és 1937 decem-

ber 1-én a tényleges szolgálatba visszavétetett. Távol volt 2 évet és 4 hónapot. Új toborzási évfolyama 1930-as lesz. Az új rangmapja pedig 1936 november 1., mert a számszerűleg pontosan kiszámított 1937 április 1-ei rangnaphoz visszamenőleg ez az előléptetési időszak van legközelebb. Ez az őrmester az 1935. évi előléptetési rendelkezések A) melléklet „Áttekintési táblázat”-a szerint kiszámított 6 évi várakozási idő leteltével, 1942 november 1-én lesz törzsőrmesterré előléptethető, mert az 1936 november 1-ei rangnappal rendelkező őrmesterek már nem az átmeneti időre érvényes rendelkezések szerint lépnek elő törzsőrmesterré. Jelen esetben a toborzási évfolyamnak az előléptetés szempontjából jelentősége már nincs.

*

Az őrmesteri rendfokozat rangjelzése és az őrmesteri rendfokozat értéke sok változáson ment már keresztül a csendőrségnél.

A m. kir. csendőrség felállításakor az őrmesteri rendfokozat volt a legmagasabb altiszti rendfokozat és rangjelzése a mai csendőr rangjelzésével egyezett meg. Csak 1912-ben változott meg a régi csendőr-őrmesteri rangjelzés, ettől kezdve a valóságos őrmester sárga selyem paszományát hosszában egy keskeny piros csík osztotta ketté.

Az őrmesteri rendfokozat az altiszti rendfokozatok között sorrend szempontjából a mai, közvetlen a csendőri rendfokozata után következő helyét csak 1920 január 1-én foglalta el, amikor az őrmester rangjelzése egy ezüst csillag és sárga selyem paszomány lett. A sárga selyem paszomány helyett 1926-ban ezüst lett rendszersíve.

*

Az őrmesterek szolgálati beosztására ugyanazok a rendelkezések érvényesek, mint a csend-

őrökére, tehát őrsön kívül csak a nyomozó alakulatok külső csoportjánál és esetleg a tanalakatoknál oktatósegédi beosztásra jöhetnek tekintetbe.

A fegyverszaki- és patkolómesteri szakvizsgát tett, de még át nem minősíthető csendőrököt (jelölteket) a belügyminiszter úr (VI—c osztály útján) minősíti át a szakszolgálatot teljesítők állományába, de az állományilletékes kerületi parancsnok lépteti elő fegyverszaki-, illetve patkoló-őrmesterré ugyancsak 7 (esetleg 8) évi összcsendőri szolgálati év után, ha az egyéb előléptetési feltételeknek is megfelelnek.

VII.

A törzsőrmester.

Az őrmester további előhaladása már kétirányú lehet aszerint, hogy az őrsparancsnokképző iskolát elvégezte-e és ezzel az önálló altiszti parancsnokság vezetéséhez szükséges elméleti képzést megszerzte-e, vagy sem.

A két lehetőséget külön-külön fogjuk tárgyalni.

A) Törzsőrmester (vizsgázott).

Tekintet nélkül az őrmesteri rendfokozatban eltöltött időre, az őrsparancsnokképző iskolát eredményesen elvégzett őrmesterek törzsőrmesterré (vizsgázott) léptethetők elő.

A m. kir. csendőrségnél soha sem volt eligendő a már többször említett 3 előléptetési feltétel közül a hosszú szolgálati idő és a jó minőség ahhoz, hogy a legénységi állományúak közül valakit önálló altiszti parancsnoksággal bízzanak meg. A parancsnoki megbízatás elengedhetetlen előfeltétele volt mindenkor a magasabb elméleti képzettséget jelentő altiszti vizsga

sikeres letétele, amit majdnem kivétel nélkül mindenkor tanfolyam előzött meg.

1881-ben az őrsparancsnok számára az őrsvezetői, az idősebb őrsparancsnok részére pedig az őrmesteri rendfokozat volt rendszeresítve. Az őrsvezetővé való előléptetés feltétele viszont a minden egyes kerületnél szervezett tanosztálynál felállított altiszti tanfolyamot követő altiszti vizsga „jó” eredménnyel való letétele volt.

Magának a vizsgának és a tanfolyamnak a tartama, elnevezése, a bevezényléshez megkövetelt feltételek és a kiválasztás rendszere is többször változott, de a lényeg és a cél mindig változatlan maradt: az altiszti sarjaknak az őrsparancsnoki álláshoz mért általános képzettséget megadni és a szaktantárgyak alapos elsajátításával biztos támaszt adni számukra ahhoz, hogy az őrsparancsnoki állás minden felelősségét, feladatát és terhét vállalni tudják.

A szombathelyi m. kir. csendőr őrsparancsnokképző iskolának 1927 március 16-án történt megnyitásáig az őrsparancsnokképző tanfolyamok elnevezése különböző volt:

1881-től 1909-ig minden kerületnél — a tanosztálynál — altiszti iskola működött.

1909-ben a csendőraltiszti karnak magasabb színvonalra való emelése és kiképzésének egységes, szélesebb alapokra fektetése céljából megkezdte működését Nagyváradon a „M. kir. csendőr továbbképző és altiszti iskola”, amit követett nemsokára a kerületek tanosztályainak megszűntetése.

Az első nagyváradai központi csendőriskola elnevezését 1912-ben megváltoztatták „Országos m. kir. csendőriskola”-vá, de ennek az iskolának nemcsak a neve, hanem a szervezete és feladata is megváltozott, amiről már az előzőekben szövelünk.

A világháború alatt szünetelt a nagyváradai országos csendőriskola és a háború vége felé s a forradalmak alatt bizottsági altiszti vizsgával kísérelték meg a szünetelő altiszti iskolai kiképzést pótolni.

1920—21-ben a kerületeknél rövid időre ismét felállították a tanosztályokat, ahol a háború és a forradalmak alatt bizottsági altiszti vizsgát tettek részére pótaltszti tanfolyamok folytak.

Az altiszti utánpótlás már 1922-ben ismét megkezdődött Egerben és Kecskeméten, az ott felállított, de nemsokára megszüntetett iskolákban.

1922-től 1924-ig Ostffyasszonyfán „Összpon-tosított altiszti tanfolyam” volt, ahol kezdetben csak pótaltszti tanfolyam, 1923-ban pótaltszti és őrsparancsnokképző iskola és 1924-től már csak őrsparancsnokképző iskola volt. Az osztffyasszonyfai, téli tanfolyam tartására alkalmatlan baraképületeket 1924 őszén lebontották, hogy felépítsék helyettük Szombathelyt az új őrsparancsnokképző iskola épületét, amelyik 1927 március 16-án megnyitotta kapuit az évente felállított őrsparancsnokképző tanfolyamok számára.

Az altiszti, illetve az őrsparancsnokképző iskola tartama 1881-ben 6, majd Nagyváradon 10, Ostffyasszonyfán 6 és Szombathelyen 10, a pótaltszti tanfolyam 3 hónap volt.

Az 1897. évi „Utastítások a m. kir. csendőrség számára” című, a mai „Szut.”-nak megfelelő szolgálati könyv 27. §. utolsó bekezdése szerint „Az őrsvezetői vizsgához egyáltalában a gyakorlati szolgálatban bebizonyított jártasság, megfelelő szolgálat után és csakis oly egyének bocsáthatók, kik kifogástalan minősítvény mellett tiszta és higgadt jellemmel bírnak.” Ugyanezt a feltételt az 1912. évi „Cs-1” jelzésű „Utastítások a m. kir. csendőrség számára” című szolgálati

könyv 29. §-ában már igen röviden adta meg: „Altiszti iskolába minden tekintetben érdemes és alkalmas nős csendőrök is vezényelhetők.” A nős szó azért van külön kiemelve, mert kezdetben csak nőtleneket lehetett bevezényelni és csak 1904 óta vezényelhetők be a nősök is.

Az 1926. évi előléptetési rendelkezés az őrsparancsnokképzőiskolába való vezénylés szempontjából csak annyit tartalmazott, hogy az őrsparancsnokképzőtanfolyamba csakis a továbbképzésre és majdan a parancsnoki állás betöltésére minden irányban alkalmasaknak ígérkező őrmesterek és törzsőrmesterek vezényelhetők. Itt még nem volt határozottan kimondva az 1935. évi előléptetési rendelkezéseket mindenütt kísérő hármás előléptetési feltétel.

Az 1935. évi előléptetési rendelkezéseknél már megvan mind a három feltétel. A 12-ik pontban foglaltak szerint az őrsparancsnokképzőiskolába való bevezénylésre csak azok az őrmesterek jöhetnek számításba, akik 10—13. csendőrségi szolgálati évüket töltik, a járőrvezetői tanfolyamot legalább az átlagot elérő „jó” eredménnyel végezték és a bevezénylésre felállított egyéb feltételeknek is megfelelnek.

Az 1935. évi előléptetési rendelkezések 12. pont 2-ik bekezdésében foglaltak szerint azok az őrmesterek, akik 2 év, vagy ezt meghaladó katonai szolgálati idővel rendelkeznek, előbb jelentkezhetnek, azonban a jelentkezési felhívásban erre nem hívják fel az igényjogosultak figyelmét, ezért ezt minden érdekeltnek a saját jól felfogott érdekében magának kell figyelemmel kísérnie.

A m. kir. csendőrség felállításától 1909-ig minden kerület maga gondoskodott az altiszti-karában beállott fogyatéék pótlásáról a kerület törzséhez tartozó tanosztálynál felállított altiszti

tanfolyam keretében. A tanfolyam végén a hallgatók bizottság előtt vizsgáztak. A vizsgázott „altisztjelölt csendőr”-ök őrsvezetők lettek, ha a kerületüknél az altiszti létszámban hiány volt, ellenkező esetben csak „csendőr címzetes őrsvezető”-k lettek. Az utóbbi sem megkülönböztető jelvényvel, sem az illetmény emelkedésével nem járt.

Ez a rendszer úgyszólván változatlanul volt érvényben 1920-ig. Addig csak a vizsga után nyerhető valóságos rendfokozatok és az adományozható címzetes rendfokozatok elnevezésében voltak változások.

1920 január 1-től 1933 január 1-ig magasabb illetményt is jelentett az altiszti vizsga letétele, mert ez évek alatt a vizsga letételét nyomom követte a valóságos, magasabb illetménnyel járó tiszthelyettesi előléptetés. Az 1935. évi előléptetési rendelkezések kiadása előtt — ennek szellemével megegyezően — 1933 január 1. óta az altiszti vizsga letétele után előléptetés már csak az őrmesterként vizsgázottakat illeti meg, — törzsőrmesterré. A törzsőrmesterek nem lépnek elő, hanem, a törzsőrmesterré előlépett vizsgázott őrmesterekkel együtt csak az írásban használható „törzsőrmester (vizsgázott)” elnevezést kapják és az előléptetési rendelkezések 16. pontjában felsorolt egyéb megkülönböztető jelzéseket, amelyekről már az előzőkben szólottunk.

Az altiszti, illetve az őrsparancsnokképző vizsgát tettek elnevezése, illetve a részükre adományozható magasabb címzetes rendfokozatok is több változáson mentek keresztül:

1881-től 1901-ig „csendőr címzetes őrsvezető” vagy „csendőr címzetes őrmester”;

1901-től 1912-ig „csendőr címzetes őrsvezető II-od altiszt” vagy „csendőr címzetes őrmester”;

1912-től 1916-ig „csendőr címzetes őrmester”;

1916-tól 1919-ig „vizsgázott alörmester”;
 1920-tól 1926-ig „3. osztályú tiszthelyetes”;
 1926-tól 1933-ig „tiszthelyettes”;
 1933-tól 1935-ig „vizsgázott-törzsörmester” és
 1935-től „törzsörmester (vizsgázott)”.

Az altiszti, illetve az őrsparancsnokképzőiskolába való bevezénylés 1933-ig az úgynevezett „kijelölési-rendszer” alapján történt, ami lényegében nem volt más, mint az előjárók által bevezénylésre alkalmasnak minősítettek közül a szükséges számúaknak a kijelölése. A kijelölést 1933-ig a kerületi parancsnokok eszközölték a belügyminiszter úr (VI—c osztály) által nekik juttatott részesezési létszám arányában.

A 16.074/eln. VII—c 1933. számú belügyminiszteri rendelet az őrsparancsnokképzőiskolába való bevezénylés rendszerét új alapokra fektette. Az eddigi kijelölési rendszer helyett bevezette az önkéntes jelentkezést követő előzetes rostálással egybekötött „kiválasztási rendszer”-t.

A kiválasztási rendszer a bevezénylést több ütemre osztotta:

a) felhívás kiadása a jelentkezésre a belügyminiszter úr (VI—c osztály) által kijelölt toborzási évfolyamok megjelölésével;

b) a jelentkezettek rostálása a kerületi parancsnokságok által a belügyminiszter úr (VI—c osztály) által kiadott „Utasítás” szerint a minősítés alapján;

c) a bevezénylésre tekintetbe jöhetnek a belügyminiszter úr (VI—c osztály) által képességvizsgálatra és orvosi vizsgára való berendelése;

d) a képességvizsgálat összeredményének a belügyminiszter úr (VI—c osztály) által országos viszonylatban való összevetése és ennek alap-

ján a szükséges számú hallgatóknak a kiválasztása és bevezénylése.

A belügyminiszter úr (VI—c osztály) évente 2—4 toborzási évfolyamba tartozókat hív fel az őrsparancsnokképzőiskolába való önkéntes jelentkezésre. Ugyanazt az évfolyamot egymásután 2—3-szor hívják fel aszerint, hogy a kérdéses évfolyamokban országos viszonylatban mennyien vannak. Mindenki mindaddig jelentkezhetik, míg az évfolyamát erre kijelölik. Fel nem hívott évfolyamba tartozó nem jelentkezhetik, kivéve az 1935. évi előléptetési rendelkezések 12. pont 2. bekezdésében említett, legalább 2 évi katonai szolgálattal rendelkezőket. A kiválasztási rendszer szerint országos viszonylatban is a legéremesebbek jutnak be az őrsparancsnokképző iskolába.

Az 1935. évi előléptetési rendelkezések teljes életbelépéséig, az átmeneti idő alatt, törzsörmesterek is bevezényelhetők az őrsparancsnokképzőiskolába, mert az átmeneti idő alatt még vannak olyan törzsörmesterek is, akik már 13 évi csendőrségi szolgálati idejük elérése előtt törzsörmesterré léptek elő.

A mai próbacsendőri iskolának már közölt tananyagával való összehasonlítása végett ismeretjük a régebbi altiszti iskolák tananyagát is:

1. Magyar nyelv.
2. Irálytan, amennyiben ez az őrsparancsnok szolgálati ügykörének megfelelő fogalmazási képességéhez megkívánható.
3. Számтан (4 alapművelet és törtek).
4. A csendőrségi szervezeti és szolgálati utasítás és ebben foglalt s különösen a közbiztonsági szolgálat teljesítésére vonatkozó határozványok végrehajtási módja.

5. Csendőrkerületi parancsnokság által közzétett törvények, rendeletek és oktató terméskészítési parancsok, melyek a csendőrségi szolgálatra vonatkoznak.

6. Őrsiroda vezetése.

7. Csendőrségnél használatban lévő lőfegyver szerkezetéről, kezeléséről, jókarban tartásáról és megvizsgálásáról szóló utasítás.

8. Szolgálati Szabályzat I. és III. Rész és

9. a Gyakorlati Szabályzat (gyalogosoknál a gyalogsági, lovasoknál a lovassági is) oly mértékben, melynek tudása a csendőraltiszti részére szükséges.

A régi altiszti vizsga bizottsági volt és méltánylást érdemlő esetben meg is lehetett ismételni. Ma sem az őrsparancsnokképzőiskolába való bevezénylést, sem a vizsgát megismételni nem lehet.

Az őrsparancsnokképzőiskolában elért tanulmányi eredmények sorrendjében, központi rangsorba kerülnek a vizsgát sikerral letett hallgatók, de nem oszlanak meg előléptetési időszakokra, hanem az ugyanazt a tanfolyamot végzettek egy sorolási évfolyamába tartoznak és majd csak a tiszthelyettesi előléptetéskor, a fogyatékban beálló pótlás mérvéhez képest oszlanak meg előléptetési időszakokra. Az 1935. évi előléptetési rendelkezések életbelépte előtt az őrsparancsnokképzőiskolát elvégzettek kerületenként rangsoroltak a vizsgán elért tanulmányi eredményük sorrendjében.

A törzsőrmester (vizsgázott) lehet gyalog-, lovas- és motoros állományú. Beosztás tekintetében is lehet különböző, azonban szakszolgálatot teljesítő állományába át nem minősíthető és rádióállomásra sem osztható be.

Az őrsparancsnokképzőiskolát végzett altiszti

alosztályhoz irodai szolgálatba nem osztható be és egészségügyi szolgálatra sem alkalmazható. Ha egészségügyi állapota a Szut. 63. pontjában foglaltak alapján irodai szolgálatra való beosztását indokolttá teszi, csak osztály- és ennél magasabb parancsnokságokhoz osztható be.

Őrsparancsnokhelyettesnek csak őrsparancsnokképzőiskolát végzett altiszti nevezhető ki, a többi altiszti csak ideiglenesen tölthet be ilyen állást s mihelyt őrsparancsnokképzőiskolát végzett törzsőrmester (vizsgázott) rendelkezésre áll, ezeket fel kell váltani, ami önként értendő az 1935. évi előléptetési rendelkezések 9. pont 3. bekezdésében foglalt ama elvből, hogy az őrsparancsnokképzőiskolát végzett törzsőrmesterek az összes többi törzsőrmestereket — tekintet nélkül azok törzsőrmesteri rangjára — rangban megelőzik.

Az őrsparancsnokképző iskola elvégzése után a törzsőrmesterek (vizsgázottak) őrsparancsnokhelyettesként működnek 2 évig. Ez idő alatt még kivételesen sem alkalmazhatók más beosztásban.

Az 1935. évi előléptetési rendelkezések 9. pontja szerinti rangviszony meghatározásra az őrsparancsnokképző iskolát végzeteknél szükség nem lehet, mert ezek országos rangsorban vannak sorolva. A „törzsőrmesterré (vizsgázott)” való kinyilvánításnál a mellőzés nem lehetséges, mert ha valaki az őrsparancsnokképzőiskolát sikerrel elvégezte, automatikusan törzsőrmester (vizsgázott) lesz, míg az őrsparancsnokképzőiskolát sikertelenül végzettek megmaradnak az előbbi rangviszonyukban.

A szolgálati idő megszakítása után visszavett törzsőrmester (vizsgázott) új rangnapját és új toborzási évfolyamát a már ismertetett módon kell meghatározni.

B) A törzsőrmester.

Az az őrmester léptethető elő törzsőrmes-
terré, aki az őrmesteri rendfokozatban legalább
6 évet eltöltött és az utolsó 3 évben legalább „jó”
összegyéniségűnek van leírva.

Az 1935. évi előléptetési rendelkezések az
őrsparancsnoki iskolát nem végzett őrmesterek
részéről a törzsőrmesteri előléptetéshez nem kö-
veteli meg az eddig mindig megállapítható há-
rom előléptetési feltételt, mert az őrmestereknek
a törzsőrmesteri előléptetésük előtt sem tanfo-
lyamot hallgatni, sem vizsgát tenni nem kell. A
szakvizsgát már letett fegyverszaki és patkoló-
valamint a rádió-távírási őrmestereknek sem kell
tanfolyamot hallgatni, vagy külön vizsgát tenni
a törzsőrmesteri előléptetésük előtt.

A minősítés minősége tekintetében a feltétel
azonos az őrmesteri rendfokozat eléréséhez fel-
állított átlagot elérő követelménnyel, de mennyi-
ség szempontjából már fokozottabb a követel-
mény, mert nem 2, hanem 3, az előléptetést köz-
vetlen megelőző, egymást követő évről kíván „jó”
minősítést.

Az 1926. évi előléptetési rendszer szerint az
volt törzsőrmesterré előléptethető, aki az őrme-
steri rendfokozatban legalább 3 évet eltöltött és
általános „jó” minősültsége mellett jó járőrveze-
tővé vált.

Ha az 1926. és az 1935. évi rendszereket
e tekintetben összehasonlítjuk, megállapítható,
hogy a törzsőrmesteri előléptetés feltételei mind
a várakozási idő, mind a minősítés szempontjából
lényegesen fokozottabbak ma, mint az előző
rendszerénél.

A törzsőrmesteri előléptetés, az 1935. évi elő-
léptetési rendelkezések teljes érvénybelépése után
és ezt megelőzőleg az átmeneti idő alatt ugyan-
azon elvek alapján történik, mint az őrmesteri
előléptetésnél. Tehát az átmeneti idő alatt tobor-
zási évfolyamonként, az új rendszer teljes élet-
belépése után pedig a várakozási időnek az ese-
dékes előléptetés napjára való kiszámításával
jelölik ki az előléptetésre sorra kerülőket.

Az 1935. évi előléptetési rendelkezésekben
előírt ütem csak 1943-tól fog teljes mértékben
érvényesülni. Az átmeneti idő alatt 1942-ig,
évente csak egyszer és pedig november 1-én lesz
törzsőrmesteri előléptetés, és pedig egy-egy csend-
őrségi toborzási évfolyam 2—2 év alatt fog elő-
lépni és így kiméletes ütemben történik az át-
menet az 1926. évi előléptetési rendszerben előírt
rövid várakozási időről az 1935. évi rendszer fo-
kozottabb, a 13 összcsendőrségi szolgálati év be-
töltésének követelményére. Így pl. az 1935—36.
években 10, az 1937—38. években 11, az 1939—40.
években 12 és csak 1941-től feltétel a 13 évi
csendőrségi szolgálat. (Előléptetési rendelkezések
D) melléklet a) táblázata.) A D) melléklet b)
táblázata pedig az átmeneti idő alatti minősí-
tési feltételeket mutatja. Így pl. 1935-ben még
az 1926. évi törzsőrmesteri minősítési előléptetési
feltétellel megegyezően csak egy, 1936-ban már
kettő és csak 1937-től követeli meg az 1935. évi
rendelkezések feltételeinek megfelelően az elő-
léptetést közvetlenül megelőző 3 egymást követő
évről való legalább „jó” minősítést.

A minősítési feltétel megszerzése a törzsőr-
mesternél éppen úgy történik, mint azt az őr-
mesternél mondtuk, tehát a mellőzés többévi
rangvesztéséget is vonhat maga után.

Az előléptetési rendelkezések D) melléklet

c) táblázata viszont az átmeneti idő alatt előléptetésre kerülő toborzási évfolyamok elméleti képzettsége — a járőrvezetői tanfolyam elvégzésének, illetve a járőrvezetői tanfolyamot nem végzeteknél a minősítés fokozata — szerint előléptetési időszakokra való megosztását szabályozza.

A D) melléklet a—c táblázatainak alkalmazására példa: Az 1926-os csendőrségi toborzási évfolyamba tartozó, 1930-ban őrmesterré előléptettek közül 1936 november 1-én, tehát a 10. csendőrségi szolgálati évükben, csak azok lesznek törzsrőmesterré előléptethetők, akik a járőrvezetői tanfolyamot „kitűnő” vagy „jeles” eredménnyel végezték és 1934—35-ben legalább „jó” összegyéniségűnek voltak leírva; míg a járőrvezetői tanfolyamot „jó” és „elsőséges” eredménnyel végeztek csak 1937 november 1-én, tehát a 11. csendőrségi szolgálati évük alatt lesznek törzsrőmesterré előléptethetők, ha az 1934—1936. években legalább „jó” összegyéniségűnek voltak minősítve. Ez a rendszer csak addig tart, míg olyan őrmesterek kerülnek törzsrőmesterei előléptetésre sorba, kik a járőrvezetői tanfolyam eredménye alapján még nem léptek elő. Attól kezdve már a D) melléklet c) táblázat A—B—C—D megjelölései szerint — és azután is, — az őrmesterei rangjuk alapján kerülnek sorra.

A törzsrőmesterré való előléptetés joga — a szakszolgálatot teljesítőket is beleértve, — a területi parancsnokot illeti meg.

A törzsrőmesterek nincsenek rangsorolva, hanem mint az őrmesterek, csak toborzási évfolyamba sorolnak. Ha törzsrőmesterek között esetleg szükség volna a rangviszony meghatározására, akkor ugyanazt az eljárást kell követni, mint az őrmestereknél, éspedig ugyanazoknak az adatoknak a mérlegelésével.

A törzsrőmesterek rangnapja a törzsrőmesterré történt előléptetésük napja, kivéve azokat, akiket a tényleges csendőrségi szolgálatuk megszakítása után vettek vissza. A tényleges szolgálatba visszavettek új csendőrségi toborzási évfolyamának és rangnapjának meghatározását hasonlóan kell eszközölni, mint a hasonló körülmények között visszavett őrmesterekét.

Az előléptetésnél való mellőzés lehetőségei is azonosak az őrmesternél mondottakkal.

A törzsrőmesterei rendfokozat rangjelzése: 2 ezüst csillag és ezüst paszomány.

A törzsrőmester már irodai és egészségügyi szolgálatra is beosztható.

A rádió-állomásokra beosztottaknak legkésőbb a törzsrőmesterei rendfokozatban kell a rádió-állomás vezetői vizsgát letenniük, ha a tiszthelyettesi rendfokozatot el akarják érni. A rádió-állomás vezetői vizsgát tett altisztek azonban már csak rádió-állomásokra oszthatók be.

A fegyverszaki- és patkoló törzsrőmesterekre ugyanazok a szabályok érvényesek, mint a fegyverszaki- és a patkoló őrmesterekre.

A számvivő szakszolgálatra való kiválasztás a törzsrőmesterei rendfokozatban történik. Az utánpótlásról a belügyminiszter úr (VI—c osztály útján) esetenként gondoskodik, itt az őrsparancsnokképző iskolát végzett törzsrőmesterek tekintetbe nem jöhetnek. A számvivő altiszti vizsga sikeres letétele után számvivő-törzsrőmesterré minősítettnek át és központi nyilvántartásba kerülnek, de nem ragsorolnak. A számvivő, valamint a fegyverszaki- és patkoló szakszolgálatot teljesítők már csak mint tiszthelyettesek lesznek rangsorolva.

VIII.

A tiszthelyettes.

Az eddigiekből megállapítható, hogy a törzsmesteri rendfokozatig bezárólag mind a csapat, mind a szakszolgálatot teljesítők részére az előléptetési feltételek teljesen azonosak. A két csoport előléptetési feltételeinél csak annyi volt az eltérés, hogy a fegyverszaki- és patkoló szakszolgálatot teljesítőknél az őrmesteri előléptetés előtt a járőrvezetői tanfolyamot nem kell elvégezniük és számvivő-törzsmesterré csak a számvivő altiszt és fegyverszaki- és patkolómeszteri szakszolgálatot teljesítő altisztig pedig csak a megfelelő szakvizsgát tett törzsmesterek minősíthetők át.

A tiszthelyettesé történő előléptetésnél az előléptetési feltételek tekintetében azonban már több csoportot kell megkülönböztetnünk, és pedig a

A) Csapatszolgálatot teljesítő:

- a) őrsparancsnokképző iskolát végzett,
- b) rádió-állomás vezetői vizsgát tett,
- c) kivételesen előléptetett.

B) Szakszolgálatot teljesítő:

- a) számvivő,
- b) fegyverszaki- és végül a
- c) patkoló

tiszthelyettesek csoportját.

ad. A/a:

Az az őrsparancsnokképző iskolát végzett törzsmester (vizsgázott) léptethető elő tiszthelyettesé, aki minősítése szerint az őrsparancsnoki

állás betöltésére alkalmasnak, valamint a legutolsó 3 évben legalább egyszer „igen jó” és kétszer „jó” összegyéniségűnek van leírva.

Itt a három előléptetési feltétel közül hiányzik a várakozási idő meghatározása, mert az őrsparancsnokképző iskolát végzett törzsmesterek (vizsgázottak) már csak rangsorban és a rendszeresített tiszthelyettesi létszámban megüresedett helyekre léptethetők elő.

A minősítési feltételek tekintetében már az átlagot meghaladó fokozat a követelmény, de igen méltányos mértékben.

Az elméleti képzettség feltétele itt kettős, amennyiben előzőleg az őrsparancsnokképző tanfolyamot kell elvégezni s ezt követően az őrsparancsnoki állásra való rátermettséget gyakorlatilag is igazolni kell, amire az előléptetési rendelkezések 13. pont d) alpontjában foglaltak szerint alkalma is van minden törzsmesternek (vizsgázottnak) az őrsparancsnokképző iskola elvégzése után a tőlük megkövetelt 2 évi őrsparancsnokhelyettesi működésük alatt.

ad. A/b:

A rádióállomásvezetői vizsgát tett törzsmester tiszthelyettesé akkor léptethető elő, ha a törzsmesteri rendfokozatban legalább 7 évet eltöltött, minősültsége szerint a legutolsó évben a rádió-állomás vezetésére alkalmasnak és a legutolsó 3 évben legalább egyszer „igen jó” és kétszer „jó” összegyéniségűnek van leírva.

A „rádió-távírsz-tiszthelyettes”-sé való előléptetésnél már ismét fellelhető mind a három előléptetési feltétel.

A törzsmesteri rendfokozatban megkövetelt legalább 7 évi várakozási idő azt jelenti, hogy a rádió-távírsz tiszthelyettesé történő előléptetés-

hez legalább 20 évi összcsendőrségi szolgálati idő szükséges.

A minősítési feltétel azonos az őrsparancsnokképző iskolát végzett törzsrőrmesterrel (vizsgázottal) szemben felállított követelménnyel.

Az elméleti képzettség szempontjából itt is kettős a követelmény. A rádió-állomásvezetői vizsga előzetes letétele és gyakorlati szempontból az előléptetést megelőző évben a rádió-állomás vezetésére való alkalmasság igazolása.

ad. A/c:

Az őrsparancsnokképző iskola vagy a rádió-állomásvezetői vizsga letétele nélkül az a törzsrőrmester léptethető elő kivételesen tiszthelyettesé, aki legalább 24. csendőrségi szolgálati évét betöltötte, ebből legkevesebb 16 évet örsszolgálatban töltött és a legutolsó négy évben legalább „igen jó” összegyéniségűnek van leírva.

A kivételesen tiszthelyettesé történő előléptetés feltételei között az elméleti képzettség követelménye hiányzik, de ezt pótolja a 16 évi örsszolgálat. Minden hiányzó örsszolgálati év helyett a 24 évi összcsendőrségi szolgálati idő egy-egy évvel megnövekszik. Örsszolgálatnál egyenlőnek kell venni a nyomozó alosztályok külső csoportjainál és a tanalakulatoknál oktatósegédi minőségben teljesített szolgálatot.

Az előléptetési rendelkezések II. fejezet ad 3. pontjában foglaltak szerint azonban azokat a törzsrőrmestereket, akik 1934 december 1-én már legalább egy év óta irodai szolgálatban voltak és nem rendelkeznek 13 évi örsszolgálattal, — tekintet nélkül a kivételesen történő tiszthelyettesi előléptetésük idejének esedékességére, — az előléptetés szempontjából úgy kell tekinteni, mintha már 13 évi örsszolgálattal

rendelkezének. Ez annyit jelent, hogy az 1935. évi előléptetési rendelkezések érvénybelépése előtt — a Szut. 63. pontjában foglaltak alapján — irodai segédmunkásnak és az egészségügyi szolgálatra beosztott, e kedvezményben részesíthető törzsrőrmesterek csak a 27. összcsendőrségi szolgálati évük betöltése után; míg a szükséges örsszolgálattal nem rendelkező, de e kedvezményben nem részesíthetők — esetleg — lényegesen később léptethetők elő kivételesen tiszthelyettesé. A kivételes kedvezmény jogosságát 1935 december 31-ig rendezni kellett, mert utólagos odaftelésnek helye nincs.

A kivételesen tiszthelyettesé előléptethetők számára külön van megállapítva a rendszeresített létszám.

Mind a három, azaz az A/a—c) pontok alatti lehetőségek szerint előléptetett tiszthelyettesek csapat szolgálatot teljesítők, de egymás között — egyenlő rangnap esetén — az őrsparancsnokképző iskolát végzett a másik kettőt, s a kivételesen előléptetett pedig a rádió-távírász tiszthelyettes rangsorolás tekintetében megelőzi.

ad. B/a—c:

Mind a három szakszolgálati csoportba tartozó törzsrőrmesterek közül az léptethető elő tiszthelyettesé, aki a törzsrőrmesteri rendfokozatban legalább 7 évet eltöltött és a legutolsó 3 évi minőségben legalább egyszer „igen jó” és kétszer „jó” összegyéniségűnek van leírva.

A szakszolgálatot teljesítő tiszthelyettesé való előléptetés feltételei között hiányzik az elméleti képzettség követelménye, mert azt már az átminősítésük előtt kellett megszerezniök, illetve a tiszthelyettesi rendfokozat eléréséhez újabb tanfolyam elvégzése vagy vizsga letétele feltételként nincs előírva.

A várakozási, illetve az összcsendőrségi szolgálati idő és a minősítés tekintetében a követelmény a rádió-távírász tiszthelyettségé történő előléptetés hasonló feltételeivel azonosak.

*

Tiszthelyettség kizárólag csak a saját szolgálati csoportja részére rendszeresített létszámban beállott hiányra lehet, az 1935. évi előléptetési rendelkezések A) mellékletében részletezett feltételek szerint előléptetni, de csakis az előléptetési időszakok valamelyikén.

Átmeneti idő alatt a csapatszolgálatot teljesítő törzsrörmester számára a tiszthelyettségé való előléptetési lehetőségeket az előléptetési rendelkezések D) melléklet *a—c*) táblázatai tüntetik fel.

A szak- és rádió-távírász-szolgálatot teljesítő törzsrörmesterekre érvényes rendelkezést pedig a D) melléklet *a*) táblázat lábjegyzete tartalmazza. A szakszolgálatot teljesítők az átmeneti idő alatt a minősítési feltételek tekintetében hasonló könnyítést élveznek, mint a csapatszolgálatot teljesítők.

*

A tiszthelyettesi elnevezés eredetileg a honvédségnél a tisztjelölt rendfokozati megjelölésére szolgált, ami idővel zászlóssá változott. Az így felszabadult rendfokozati elnevezést a honvédségnél átengedték az akkor létező legmagasabb altiszti rendfokozat megjelölésére.

A m. kir. csendőrség csak 1919-ben vette át ezt az elnevezést eredetileg az altiszti vizsgát nem tett legénység részére rendszeresített, legmagasabb altiszti rendfokozat részére. Azóta ez a rendfokozati elnevezés a csendőrségnél különböző változáson ment át.

A tiszthelyettesi rendfokozat rangjelzése 3 ezüst csillag és ezüst paszomány. Ez is több változáson ment át 1919. óta. Az örs- és különítményparancsnoknak kinevezett tiszthelyettesek parancsnoki megkülönböztetési jelvényül a zubony- és a köppenygallér-hajtókáján 1—1 homályosan ezüstözött fémgombot viselnek.

A tiszthelyettesek mind rangsoroltak. Az összes csapatszolgálatot teljesítő tiszthelyettesek rangnaponként csoportosítva — az örsparancsnokképző iskolát végzetek, a kivételesen előléptettek és a rádió-állomásvezetői vizsgát tettek sorrendjében — együttesen egy rangsorban; a szakszolgálatot teljesítők pedig szakszolgálati csoportjukon belül külön-külön kerülnek központi rangsorba. Az 1935. évi rendelkezések életbelépte előtt tiszthelyettségé előlépteteket a belügyminiszter úr (VI/c osztály útján) a kerületek eddigi tiszthelyettesi rangsoraival összevetésével országos rangsorba sorolja be az előléptetési rendelkezések 8. pontjában foglaltak figyelembe vételével. A szakszolgálatosok rangját újból állapítják meg, mert — mint már mondtuk — a további előléptetésük alapja az összcsendőrségi szolgálati idejük, s évfolyamonként belül pedig a szaktanfolyamban elért tanulmányi eredmény foka, illetve a rangszámuk.

Minden tiszthelyettesnek toborzási évfolyama is van, de a toborzási évfolyamuk a további előléptetésük szempontjából közömbös, mert sorlási évfolyamonként és azon belül rangsorban lépnek elő a csoportjukban beállott fogyatéki arányában.

A tiszthelyetteseknél az előléptetési rendelkezések 9. pontja szerinti rangmeghatározásnak helye nincs, mert minden tiszthelyettesnek nemcsak rangnapja, hanem — saját csoportján belül —

rangszáma is van és így a tiszthelyettesek közötti rangviszony és rangelsőbbség mindenkor világos.

Különböző szolgálati csoportba tartozó tiszthelyettesek között a rangelsőbbség szempontjából először a rangnapot, ha ez egyezik, akkor a szolgálati csoportot kell alapul venni, és pedig: csapatszolgálatot és szakszolgálatot teljesítő tiszthelyettesek sorrendjében, s ha a szolgálati csoport is egyezik, úgy a rangszámot kell mérlegelni. Különböző szakszolgálati csoportba tartozó tiszthelyettesek között azonos rangnap esetén elsőbbség illeti meg azt, akinek több a csendőrségi szolgálati ideje és ha ez is egyenlő, akkor azt, aki a szaktanfolyamot előbb végezte el.

A tiszthelyettesi előléptetés jogát a belügyminiszter úr (VI—c osztály útján) gyakorolja.

A szolgálati idő megszakítása után visszavett tiszthelyettes új toborzási évfolyamát és rangnapját, valamint a rangszámát — a már ismertetett elvek alapján — a belügyminiszter úr (VI/c osztály útján) állapítja meg. A csapat-szolgálatot teljesítők az új rangtársaikkal, a szak- és a rádió-távírász szolgálatot teljesítők pedig a megszakításuk idejének az előléptetési rendelkezések 11. pontjában foglaltak szerinti levonásával kiszámított összcsendőrségi szolgálati idejük alapján lépnek tovább elő.

Őrsparancsnokképző iskolát végzett tiszthelyettes sem egészségügyi szolgálatra, sem alosztályirnoknak be nem osztható, az ilyen tiszthelyettest — ha a Szut. 63. pontjában előírt feltételek fennforognak — csak osztály- és ennél magasabb parancsnokságoknál lehet irodai segédmunkásként alkalmazni.

Kivételesen tiszthelyettesé előléptettek csak irodai szolgálatra, a rádió-állomás vezetői vizs-

gát tett tiszthelyettesek pedig csak rádió-állomásokra oszthatók be. Tiszthelyettesi rendfokozatban már nincs helye a szakszolgálatra való átminősítésnek.

A tiszthelyetteseknek, mint szakaszparancsnokjelölteknek való rangsorolása és nyilvántartása megszűnt.

Tiszthelyetteseknek a további előléptetésnél való mellőzése, az 1935. évi előléptetési rendelkezések 17. pontjában foglaltak alapján, a már ismertetett lehetőségek szerint történik.

IX.

Az alhadnagy.

A következő és egyben a legmagasabb al-tiszti rendfokozat, az alhadnagyi elérésének legfontosabb feltétele mind a csapat, mind a szakszolgálatot teljesítő tiszthelyettesek részére az alhadnagyi vizsga sikeres letétele.

Az 1935. évi előléptetési rendelkezések életbelépte előtt az volt a gyakorlat, hogy az alhadnagyi előléptetés előtt, a megelőző tiszthelyettesi rendfokozatban mint ideiglenes szakaszparancsnok, egy évi gyakorlati próbaszolgálatot teljesített a szakaszparancsnokjelölt, és ha az alatt reményt nyújtott arra, hogy mint szakaszparancsnok meg fog felelni, úgy bizottság előtt vizsgát tett. Ha ez nem sikerült, úgy a sikertelenül próbálkozót visszahelyezték az előbbi szolgálati viszonyába.

Az 1903-ban kiadott „Cs—18.” jelzésű „*Utasítás a m. kir. csendőr járásörmesterek számára*” című szolgálati könyv eredetileg csak az egyévi gyakorlati próbaszolgálatot ismerte, mert az akkori járásparancsnoki próbaszolgálatra vezényelt

őrmesterek csak 1912 óta kerültek bizottsági vizsga elé a kerületi parancsnokság székhelyén.

Amikor 1926-ban a járásőrmesteri rendfokozat helyett az alhadnagyi rendfokozatot a csendőrségnél is rendszeresítették, mind az egyévi előzetes gyakorlati próbaszolgálat eredményes teljesítése, mind az alhadnagyi rendfokozat szolgálati állása után, elnevezett szakaszparancsnoki vizsga sikeres letétele ismét előléptetési feltétel lett.

Az 1935. évi előléptetési rendelkezések az előzetes egyévi gyakorlati szakaszparancsnoki próbaszolgálat rendszerével szakított, azt elhagyta és csak az alhadnagyi rendfokozat után elnevezett alhadnagyi vizsga sikeres letételét követeli meg. Az előző szakaszparancsnoki vizsga elnevezés azért sem maradhatott meg, mert a szakaszparancsnoki beosztásra tekintetbe nem jöhető szakaszszolgálatot teljesítők részére is megnyílt az alhadnagyi rendfokozat elérhetésének a lehetősége.

Az alhadnagyi vizsgára vezényelhetők* ranghatárát — az egyes szolgálati csoportokon belül — a belügyminiszter úr (VI/c osztály útján) évente megjelöli. Azok, akik ezek közül az alhadnagyi vizsgát letenni óhajtják, ha az alhadnagyi előléptetéshez szükséges egyéb feltételekkel is már rendelkeznek, illetve remélhető, hogy azokat az alhadnagyi előléptethetőségük esedékessé válásáig megszerzik, 2 heti katonai gyakorlati továbbképzésben részesülnek valamelyik tanalakulatnál. Ezt követi a bizottsági alhadnagyi vizsga.

Az alhadnagyi vizsgára való kijelölés az egyes csoportokban rendszeresített létszámra várható fogyatékek mérvéhez igazodik, a vizsgát

sikerral letettek alhadnagyi előléptetése pedig a tényleg beállott hiány mértéke szerint történik.

Az alhadnagyi elméleti vizsga két részre tagozódik: általános és szakrészre. Az általános rész — tekintet nélkül arra, hogy a vizsgázó melyik szolgálati csoportba tartozik — minden vizsgázóra egyformán kötelező, míg a szakrész a szolgálati csoport szerint különböző. Ezt a kérdést az 1935. évi 9. számú *Csendőrségi Közlöny*-ben közzétett 18.691/eln. VI/c 1935. számú belügyminiszteri körrendelet szabályozza.

Az alhadnagyi vizsga eredményének csak két fokozata van: „megfelelt” és „nem felelt meg”.

Az alhadnagyi vizsgán megfelelt tiszthelyetteseket a saját szolgálati csoportjukon belül, a számukra rendszeresített helyen beállott fogyatékek arányában lépteti elő a belügyminiszter úr (VI/c osztály útján) a fogyatékek beálltát követő legközelebbi előléptetési időszakkor. Az alhadnagyi vizsgán meg nem felelt tiszthelyettesek a vizsgát nem ismételtetik meg, hanem a régi beosztásukban megmaradnak és a további előléptetés szempontjából a „Cs—5.” jelzésű utasítás 28. pontjában a 22. rovat kitöltésére adott utasítás V. bekezdésében foglaltaknak megfelelően „nem alkalmas, a tényleges szolgálatban meghagyható”-nak kell minősíteni őket. Hasonló az eljárás azokkal szemben is, akik az alhadnagyi vizsgára való bocsátásuktól eltekintést, illetve a magasabb szolgálati beosztásból való kihagyásukat maguk kérték.

Mind az alhadnagyi vizsgán meg nem felelt, mind a magasabb beosztásból való kihagyásukat kérő tiszthelyettesek további előléptetésre tekintetbe nem jöhetnek, mert az 1935. évi előléptetési rendelkezések 17. pont 2. bekezdésében fog-

laltak értelmében egyszer s mindenkorra mel-
lőzni kell őket.

*

Mint a tiszthelyettesé történő előléptetések-
nél, úgy az alhadnagyinál is a különböző szol-
gálati csoportokhoz tartozó tiszthelyetteseknek az
alhadnagyi előléptetési feltételei egymástól el-
térnek, ezért e tekintetben megkülönböztethet-
jük a

A) *Csapatvizsgálatot teljesítő:*

- a) őrsparancsnokképző iskolát végzett,
- b) rádióállomásvezetői vizsgát tett.

B) *Szakszolgálatot teljesítő:*

- a) számvívő,
- b) fegyverszaki-, és végül a
- c) patkoló-

alhadnagyk csoportját.

A kivételesen tiszthelyettesé előléptetettek
— mint már említettük — alhadnagyk nem le-
hetnek.

ad. A/a:

Az őrsparancsnokképző iskolát végzett tiszt-
helyettesek közül az léptethető elő alhadnaggyá,
aki a beosztása szerint az őrsparancsnoki, illetve
az ezzel egyenlő beosztásnak tekintendő más ál-
lásban állók vagy az irodai szolgálatban állók
részére rendszeresített alhadnagyi vizsgán meg-
felelt és a minősítésében a legutolsó 3 évben leg-
alább „igen jó” összegyűjtésűnek van leírva.

Mint látjuk, az őrsparancsnokképző iskolát
végzetekkel szemben sem a tiszthelyettesi, sem

az alhadnagyi előléptetésnél nincs meghatározva
várakozási vagy minimális összcsendőrségi szol-
gálati idő. Ennek okát már az előző fejezet ad
A/a) pontjában tárgyaltuk. A „Cs—18.” jelzésű
járásörmesteri utasítás sem tartalmazott e te-
kintetben megkötöttséget.

Az 1926. évi előléptetési rendelkezések 2. mel-
léleteként kiadott „*Ideiglenes Szervi Határoz-
ványok a csendőr alhadnagyk számára*” című
szolgálati füzet 3. §. 1. bekezdésében foglaltak
szerint azonban az alhadnagyi kinevezésre te-
kintetbejöhettek már legalább 15 évi csendőr-
ségi és ebből legalább 3 évi őrsparancsnoki szol-
gálatot követeltek meg. A gazdasági tiszthelyet-
tesek állományából csapatállományunk átminő-
sítettettől 2 évi őrsparancsnoki szolgálatot kö-
veteltek meg.

Az őrsparancsnoki szolgálatot mint előlépte-
tési feltételt az 1935. évi előléptetési rende-
lések is megtartották annyiban, hogy az őrs-
parancsnokképző iskolát végzett tiszthelyettesek
rangsor szerint esedékes időben csak akkor lép-
hetnek elő alhadnaggyá, ha legalább 6 évi kine-
vezett őrsparancsnoki szolgálattal rendelkeznek.
Ez bizonyos várakozási időt jelent, másrészt pe-
dig a csapatvizsgálati beosztások közül az őrs-
szolgálat elsőbbségét hangsúlyozza. Az őrsön kí-
vüli csapatvizsgálatok közül azonban a nyomozó
alosztályok külső csoportvezetői és a tanalakula-
toknál a segédoktatói vizsgálati beosztás az őrs-
parancsnokival egyenlőnek számít.

Akik nem rendelkeznek 6 évi kinevezett őrs-
parancsnoki vagy azzal egyenlőnek tekintendő
szolgálati idővel, nem lépnek elő a rangtársaikkal,
hanem lemaradnak és pedig 2 évre azok, akik
egyáltalában nem, vagy két évnél kevesebb

ideig voltak őrparancsnokok, egy évvel pedig azok, akik legalább két évig, de 6 évnél kevesebb ideig voltak őrparancsnokok. A rangvesztés idejét — mellőzendő közvetlen — tényleg előléptet — rangelőttesének előléptetési idejétől kell számítani. Ez a rangvesztés a gyakorlatban főként az őrparancsnokképző iskolát végzett, de irodai beosztásban álló tiszthelyetteseket fogja érinteni. (L.! Az 1935. évi előléptetési rendelkezések A) mellékletének 6. lábjegyzetét.)

Minősítési feltétel tekintetében — mint látni fogjuk — nincs különbség a csapat- és a szakszolgálatot teljesítők között, ez mindegyik csoportnál azonos, azaz az előléptetést közvetlenül megelőző három egymást követő évben az átlagon felüli „igen jó” a követelmény. Sem az 1903. évi járásörmesteri utasítás, sem az 1926. évi előléptetési rendelkezés e tekintetben nem tartalmazott feltételt, mert azt a szakaszparancsnoki vizsga előtt gyakorlati próbaszolgálatot teljesítőről szerkesztett vélemény pótolta.

Az alhadnagyi előléptetés előtti sikeres vizsga képezi az elméleti képzettség feltételét.

ad. A/b:

A rádió-állomásvezetői vizsgát tett tiszthelyettesek közül alhadnaggyá az léptethető elő, aki a rádió-távírársz szolgálatban álló csapat-szolgálatot teljesítő tiszthelyettesek részére előírt alhadnagyi vizsgán megfelelt, a minősítésében a legutolsó három évben legalább „igen jó” összegyűjtésűnek van leírva és a tiszthelyettesi rendfokozatban legalább 10 évet már eltöltött.

Itt már ismét jelentkezik mind a három előléptetési feltétel. A minősítvényi feltétel — mint már említettük — azonos az őrparancsnokképző iskolát végzettekkel szemben felállított követel-

ményekkel. Az elméleti képzettségi feltétel is azonos annyiban, hogy az alhadnagyi vizsga sikeres letételét az e csoporthoz tartozóktól is megköveteli, de a rádió-távírársz tiszthelyettesek a szakrészben a saját szakszolgálatukból vizsgáznak.

A 10 évi várakozási idő a szakszolgálatot teljesítők részére megállapított idővel egyenlő (L.! Az 1935. évi előléptetési rendelkezések A) mellékletének 5. lábjegyzetét) és ha a törzsörmesteri és a tiszthelyettesi rendfokozat eléréséhez szükséges 20 évi minimális szolgálati időhöz hozzáadjuk, azt jelenti, hogy a rádió-távírársz tiszthelyettesek legalább 30 évi csendőrségi szolgálati idő után lehetnek alhadnaggyok.

ad. B/a—c:

Az a számvivő-, fegyverszaki- vagy patkoló tiszthelyettes léptethető elő alhadnaggyá, aki a szakcsoportja számára rendszeresített alhadnagyi vizsgán megfelelt, a tiszthelyettesi rendfokozatban legalább 10 évet eltöltött és a minősítése szerint a legutolsó 3 évben legalább „igen jó” összegyűjtésűnek van leírva.

A szakszolgálatot teljesítőkkel szemben az alhadnagyi előléptetésnél támasztott feltételek közül a minősítési és az elméleti képzettségi követelmény azonos az őrparancsnokképző iskolát végzett, illetve a rádió-állomásvezetői vizsgát tett tiszthelyettesekével. A várakozási idő azonban már fokozottabb, illetve azonos a rádióállomásvezetői vizsgát tett tiszthelyettesekkel szemben felállított követelményekkel.

Alhadnagyi előléptetés — tekintet nélkül a szolgálati csoportra — mind az átmeneti, mind az ez utáni időben, csakis a szolgálati csoport-

tonkint rendszeresített helyre beállott fogyatékek arányában, sorolási-évfolyamonként és ezeken belül rangsorban, az 1935. évi előléptetési rendelkezések A) mellékletében részletezett feltételek szerint történhetik.

Átmeneti idő alatt az alhadnagyi előléptetésnél is enyhül a minősítési követelmény a D) melléklet b) táblázata szerinti, amennyiben 1935. november 1.-ével az 1934. évben „jó” összegyűjtésüknek leírt tiszthelyettesek is előléptethetők voltak alhadnaggyá, ha az egyéb követelményeknek is megfeleltek. A további években a minősítési feltétel az A) mellékletben előírttól annyiban különbözik, hogy az 1934. évi „jó” minősítést továbbra is elfogadja, míg ez az évi minősítés az előléptetést megelőző legutolsó 3 évben szerepel.

*

Az alhadnagyi rendfokozatnak megfelelő járásőrmesteri elnevezést 1904. május 1.-ével rendszeresítették a csendőrségnél. Eredetileg az alhadnagyi elnevezést — a tiszthelyettesihez hasonlóan — a honvédségnél a tisztjelöltek elnevezésére használták és csak később használták a legmagasabb altiszti rendfokozat megjelölésére. Az alhadnagyi elnevezést a csendőrség csak 1926-ban vette át, amikor a forradalmak után megszüntetett járásőrmesteri rendfokozatot alhadnagyi formában ismét rendszeresítette ugyanazzal a rangjelzéssel, mint ami ma is előírva van: egy ezüst csillag az arany paszományon.

Az alhadnagykak rangsorolása, rangelsőbbségük meghatározása, szolgálati idejük megszákítása után való visszavételük esetén a rangnapjuk és a toborzási évfolyamuk meghatározása és végül a szakszolgálatra való átminősítésük tilalmá-

nak kérdése hasonló elvek alapján nyer elintézet, mint a tiszehelyetteseknél.

Az alhadnagyi előléptetést és az alhadnagykak szakaszparancsnoki megbízását a belügyminiszter úr (VI—c osztály útján) fenntartja magának.

Az alhadnagykak minősítésénél az előléptetésre való minősültséget a „Cs-5.” jelzésű utasítás 28. pontjában a 22. rovat kitöltésére adott utasítás VII. bekezdése szerint „a legmagasabb rendfokozatot elérte” szavakkal kell kifejezni, mert akik alhadnagykak lettek, életpályájukon eljutottak a számukra elérhető leg-távolabbi célhoz.

Az utat, amelyen a csendőrségbe jutása napjától kezdve a legtávolabbi célhoz jutni akarónak végig kell haladni, szemléltetőleg vetíti elénk a túlololdali sematikus rajz (VI. táblázat).

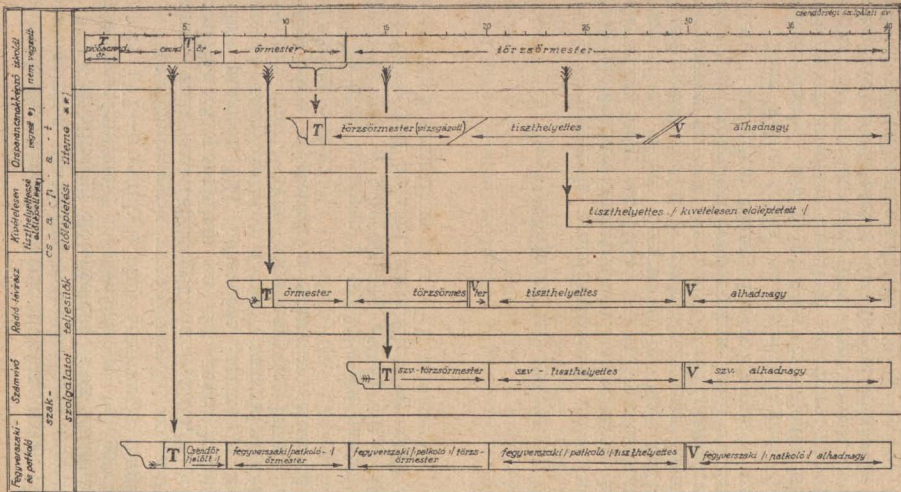
X.

A fogyatékbajutás lehetőségei.

A rangsorolt csendőraltisztnek állományába való előléptetés ismertetésénél ismételtelen hangsúlyoztuk, hogy az 1935. évi előléptetési rendelkezésekben előírt összes előléptetési feltételek fennforgása esetén is csak akkor van lehetőség a rangsor szerint soron lévők előléptetésére, ha az egyes szolgálati csoportokon belül rendszeresített létszámban hiány, illetve fogyatékek van.

Nem volna teljes az ismertetésünk, ha a testületünkbe való bejutás és az előléptetési feltételek felsorolása mellett a fogyatékbajutás eseteit is röviden meg nem említenénk, mert a kiegészítés, előléptetés és fogyatékbajutás egymástól szétválaszthatatlanok.

VI. TÁBLÁZAT

* 1) Jrodai stb. beosztásban lévő a hivatalos országparancsnoki évek arányában kisebb lépés elő Alhadnaggyá
 * 2) Az összes tiszthelyettesi és Alhadnagyi előléptetések a rendszeresített létszámában beállított foglalkoztatás arányában történnek.
 * 3) Az előírt szolgálati időből minden hiányzó és az előléptetési 1 évvel különje

T = tanfolyam.
 V = vizsga.

A csendőrséghez való belépés mindenkor a csendőrségi szolgálatnak írásbeli „kötelező” útján való önkéntes vállalásával történt. A tényleges szolgálatból való kiválás pedig

saját kérelem,
hivatalból megindított eljárás,
más állami szolgálatba való átlépés,
szökés vagy
elhalálozás útján történhetett.

Az alábbiakban csak a saját kérelem és a hivatalból megindított eljárás folytán való fogyatékbajutás eseteit fogjuk vezérszavakban felsorolni.

A csendőrlegénység fogyatékbajutásának az ismertetésénél meg kell különböztetnünk:

- I. Próbaszolgálatban álló és
- II. Véglegesített legénységet.

ad. I.: A próbaszolgálatban álló (próba-csendőr) legénység fogyatékbajutásba juthat:

A) *Elbocsátás útján, ellátás nélkül**

1. saját kérelemre (Szut. 27/2. p. alapján), méltánylást érdemlő családi viszonyok esetén (M.),
2. hivatalból
 - a) létszámapasztás vagy átszervezés folytán (Szut. 27/5. p.) (M.),
 - b) ha a próbaszolgálat alatt csendőrségi szolgálatra alkalmatlanná vált (Szut. 27/1. p.) (K.),
 - c) bírói ítélet alapján (Szut. 28/1—6. p.) (K.), illetve (M.).

B) *Felülvizsgálat útján, testi fogyatkozás esetében (Szut. 27/4. p.)*

1. ellátással

- a) végkielégítéssel az 1929. évi XV. t.-c. alapján (M.),
 - b) állandó nyugállományba helyezéssel az 1921. évi XXXII. t.-c. 3. §-a alapján (M.).
2. ellátás nélkül, ha 20 havi össz tényleges (katonai és csendőrségi) szolgálattal sem rendelkezik és ha a betegsége nem az 1921. évi XXXII. t.-c. 3. §-ában leírt módon keletkezett. (M.)

ad II.: A véglegesített összes legénység közül fogyatékbá juthat:

A) *Elbocsátás útján, ellátás nélkül**

1. saját kérelemre

- a) méltánylást érdemlő családi viszonyok esetén (Szut. 27/2. p.) (M.),
- b) kötelező letelte után nyilatkozat alapján (Szut. 27/3. p.) (K.).

2. hivatalból

- a) fegyelmi okból belügyminiszteri határozattal (Szut. 28/a—b. p.), de a tiszthelyetteseket és alhadnagyokat csak a Szolg. Szab. I. R. 646. és 647. p. szerint előzetesen felvett megintési jegyzőkönyv alapján lehet javaslatba hozni a Szut. 28/a. pontja alapján való elbocsátásra. (M.)
- b) bírói ítélet következtében (Szut. 28/1—6. p.) 28/1. és 3. p. eseteiben (K.) és a 28/2., 4—6. p. eseteiben (M.).

B) *Ellátással*

1. felülvizsgálat nélkül való nyugállományba helyezéssel*,

- a) hivatalból nyugállományba helyezés útján (Szolg. Szab. I. R. 638. p.) (M.).
- b) 60. életév betöltése után (M.),
- c) 40. tényleges szolgálati év betöltése után (M.),
- d) elmebetegség esetén (M.),

2. felülvizsgálattal

- a) saját kérelmére való nyugállományba helyezéssel (csak a thts. és alhdgy.),
 - a) ha szolgálatképtelennek érzi magát (M.),
 - β) 60. életév betöltése után (M.),
 - γ) 40. tényleges szolgálati év betöltése után (M.),
- b) kórház javaslatára, ha beteg
 - a) legfeljebb 3, (K.) (tiszthelyettesek és alhadnagyok 6 (M.)) havi egészségügyi szabadságrabocsátás esetén **,
 - β) 6 vagy 12 hónapra (újabb felülvizsgálás útján 24 hónapig meghosszabbítható) várakozási illetékekkel való szabadságotól**, (M.).
 - γ) időleges nyugállományba való helyezés útján (M.),
 - δ) állandó nyugállományba való helyezés útján (M.).

c) hivatalból való felülvizsgáztatás útján, ha a betegségét félreismeri, már régóta betegeskedik, stb. (A—10. felülv. szab. 8. §.) (M.)

*-al megjelölt esetekben azokat, akik sérülési pótdíjra igényt tartanak, felül kell vizsgálni,

** -al megjelölt esetek egyelőre csak időleges fogyatékbajutást jelentenek,

(K.)-val jelzett esetekben a fogyatékbavétel elrendelése a kerületi parancsnokot illeti meg,

(M.)-mel jelzett esetekben a fogyatékbavételt a belügyminiszter úr (VI/c osztály útján) rendeli el.

A véglegesített legénység nyugállományba helyezése az 1921. évi XXXII. t.-c. alapján történik. A fogyatékbajutottak ellátási igényeit és ennek méreteit az 1934. évi Csendőrségi Zsebkönyv ismertette.

A felülvizsgálati eljárást a Csendőrségi Lapok 1929. évi 29. számában — 934—935. oldalon — a 173. sz. lexikonban ismertette.

*

Végigmentünk a csendőrlegénység életpályájának minden egyes fokozatán és az 1935. évi előléptetési rendelkezések alapján ismertettük ezek elérésének összes lehetőségeit. Megállapíthatjuk, hogy az új előléptetési rendszer célja és vezérelve a becsértékükben megfogyatkozott csendőrraltiszti rendfokozatok régi fényének viszszerzése és az egyes rendfokozatokban előállott torlódás fokozatos megszüntetése.

Az 1935. évi előléptetési rendszer minden altiszti rendfokozatba való előléptetést, a feltételek fokozatos szigorításával nehezebben elérhetővé és ezáltal értékesebbé tett. A csendőr élet-

pályája egy gátfutó pályához hasonlítható, amelynél az akadályok a tanfolyamok, vizsgák és a minősítési követelmények, a gátak közötti útrészletek a várakozási idők, a végső cél a legmagasabb altiszti rendfokozat: az alhadnagyi. Aki ezt el akarja érni, annak sokat és jól kell futni, dolgozni, küzdeni. Aki erre nem képes, vagy aki nem akar küzdeni, lemarad és előbb-utóbb kihull a küzdők soraiból, de így van ez más hivatásokban is.

Mind az 1935. évi, mind az összes előző előléptetési rendelkezéseket egy közös elv érvényesülése jellemzi: csak az boldogulhat a csendőrségnél, aki erkölcsi, fegyelemérték, szolgálati és elméleti képzettség szempontjából hivatása magaslata áll. A csendőrség tagjai csak erkölcsös és fegyelmezett egyének lehetnek. Ezek közül pedig az, aki a szolgálatban jobban használható, többet tanul és többet tud, gyorsabban és zökkenés nélkül haladhat és tovább ér.

A haladó időhöz való idomulás hozhat a jövőben kisebb-nagyobb módosítást, de a m. kir. csendőrségnél való előhaladás és boldogulás alapirányelve sohasem lehet más, mint a csendőrség örökérvényű jelmondata:

„Híven, becsülettel, vitézül!”